

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Τίτλος:

«Όμορφη και παράξενη πατρίδα... Η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση· από την παράδοση στον μοντερνισμό»

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΩΤΣΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Όμορφη και παράξενη πατρίδα... Η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση· από την παράδοση στον μοντερνισμό.

Δημιουργός

Καλλιόπη Κωτσάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Διδακτική/ θεματική ενότητα

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki, ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η ικανοποιητική εφαρμογή του σεναρίου προϋποθέτει:

- Την εξοικείωση των μαθητών/τριών με την ανάγνωση ποιητικών κειμένων.
- Τη γνώση βασικών στοιχείων της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης. Οι μαθητές τα έχουν διδαχτεί στο μάθημα της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Την ικανοποιητική γνώση των προγραμμάτων του Η/Υ: μηχανή αναζήτησης, πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (ΠΕΚ), ανάρτηση αρχείων σε ηλεκτρονικό περιβάλλον (Wiki, ιστολόγιο κ.ά.), πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint).
- Τον κατάλληλο εξοπλισμό στην αίθουσα διδασκαλίας: ύπαρξη φορητού Η/Υ, βιντεοπροβολέα και πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Την εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας και με τον συνδυασμό μεθόδων.
- Την επιλογή εκ μέρους του εκπαιδευτικού των ποιητικών κειμένων, που θεωρεί ότι είναι κατάλληλα, για να αντιληφθούν αρχικά και στη συνέχεια να κατανοήσουν οι μαθητές την «εικόνα» της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση: Πώς παρουσιάζεται στην παραδοσιακή ποίηση η πατρίδα και ποια στοιχεία τη συνθέτουν στον μοντερνισμό; Ποια είναι τα συστατικά της ως σύνθετη έννοια;

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το διδακτικό σενάριο αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις: «πριν την ανάγνωση» μία (1) ώρα, «ανάγνωση» εννέα (9) ώρες, «μετά την ανάγνωση» δύο (2) ώρες. Στην α' φάση, «πριν την ανάγνωση», ανοίγει ο διάλογος με την Ποίηση. Δίνεται το περίγραμμα του όρου. Αναδεικνύεται η ποικιλία των θεμάτων της. Στη συνέχεια με την παράθεση ποιητικών κειμένων διαφορετικών εποχών γίνεται αντιληπτό ότι η έννοια της πατρίδας μπορεί να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

είναι αφενός άξονας συνοχής και αφετέρου να αναδεικνύει τον τρόπο αλλαγής της ποίησης στην πορεία της από την παράδοση στον μοντερνισμό. Οι μαθητές διαβάζουν ποιήματα από το ανθολόγιο λογοτεχνίας του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#).

Στη β' φάση, την αναγνωστική, οι μαθητές ανά ομάδες διαβάζουν ποιήματα παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης, διαφορετικών λογοτεχνικών ρευμάτων και εστιάζουν στην έννοια της Πατρίδας, στα συστατικά που ο κάθε ποιητής χρησιμοποιεί για να την παρουσιάσει και στον τρόπο γραφής του. Οι μαθητές διαβάζουν τα κείμενα επεξεργαζόμενοι τα φύλλα εργασίας τόσο μέσα στην τάξη όσο και στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του μαθήματος (Wiki). Η χρήση του επεξεργαστή κειμένου βοηθάει τους μαθητές να κατανοήσουν τον τρόπο που δομείται ένα ποιητικό κείμενο και ο ψηφιακός υπομνηματισμός τους δίνει τη δυνατότητα να σχολιάσουν με τη δική τους προοπτική ένα ποίημα. Ο εκπαιδευτικός στηρίζει καθοδηγητικά όλα τα μέλη της ολομέλειας.

Στην γ' φάση, «μετά την ανάγνωση», οι μαθητές ανά ομάδες συζητούν για την εικόνα της πατρίδας, με βάση ποιήματα παράλληλα των όσων διδάχτηκαν τις προηγούμενες ώρες και εντοπίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της πατρίδας με βάση τα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ρευμάτων που μελέτησαν. Έπειτα, γράφουν τη συνθετική τους εργασία ατομικά και την αναρτούν στο Wiki του μαθήματος. Κλείνοντας το σενάριο ο κάθε μαθητής γράφει στον πίνακα τον στίχο που του άρεσε ή που πιστεύει ότι εκφράζει τη στάση του έναντι της πατρίδας. Έτσι δημιουργείται ένα κολλάζ πολλών και διαφορετικών στίχων για την Πατρίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση είναι ο τίτλος του σεναρίου. Η πατρίδα, όμορφη και παράξενη, υμνήθηκε, λατρεύτηκε, κατηγορήθηκε, αγαπήθηκε, πίκρανε και απογοήτευσε. Η ποίηση, ευαίσθητος δέκτης, παρουσίασε τις διαφορετικές εικόνες της πατρίδας επισημαίνοντας τη συνάρτησή της με τα ιστορικά γεγονότα και τα πολιτιστικά ρεύματα. Οι εικόνες της πατρίδας αλλά και η στάση και τα συναισθήματα των ποιητών δημιουργών παρουσιάζονται στο σενάριο μέσα από συγκεκριμένα ποιήματα διαφορετικών εποχών και λογοτεχνικών ρευμάτων. Έτσι οι μαθητές θα κατανοήσουν μέσα από την ποίηση ότι η πατρίδα είναι μια σύνθετη έννοια που δεν αναφέρεται μόνο στον τόπο που κατοικεί ένας λαός αλλά αναφέρεται κυρίως στις ιδέες, στις αξίες, στα ιδανικά, στον πολιτισμό και στην ιστορία του. Θα γνωρίσουν την «ψυχή» της πατρίδας μέσα από μια ποιητική πορεία μετάβασης από την παράδοση στον μοντερνισμό.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές:

- Να συνειδητοποιήσουν την αλλαγή της ποίησης μέσα στον χρόνο, ως αποτέλεσμα της σχέσης της με την εποχή.
- Να αντιληφτούν την εξέλιξη της ποίησης στο γενικότερο πλαίσιο πολιτισμικών και καλλιτεχνικών ρευμάτων.
- Να διαβάσουν ποιητικά κείμενα που αναφέρονται στην πατρίδα και να συνειδητοποιήσουν ότι η εικόνα της πατρίδας και τα χαρακτηριστικά της, που διαμορφώνονται ανά εποχή, αποτυπώνονται στο περιεχόμενο και στη μορφή του ποιητικού κειμένου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

- Να κατανοήσουν τους όρους παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση εντοπίζοντας τα χαρακτηριστικά τους σε ποιητικά κείμενα.
- Να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ρευμάτων, που ακολουθούν οι ποιητές για να σκιαγραφήσουν την εικόνα της πατρίδας.
- Να γνωρίσουν την ποιητική εικόνα της πατρίδας, όπως παρουσιάζεται από τους ποιητές των λογοτεχνικών ρευμάτων του ρομαντισμού, του κλασικισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του υπερρεαλισμού.

Γραμματισμοί

Με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας οι μαθητές θα μπορούν:

- Να διακρίνουν σε ποιήματα τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης.
- Να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά του ρομαντισμού, του κλασικισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του υπερρεαλισμού σε ποιητικά κείμενα.
- Να διαβάζουν ποιητικά κείμενα για την πατρίδα με την αντίληψη της πολυσημίας του ποιητικού λόγου.
- Να αντιλαμβάνονται την πατρίδα ως σύνθετη έννοια με συστατικά την ελευθερία, την ανεξαρτησία, τη δικαιοσύνη, τον αγώνα, τα ιδανικά, την αξιοπρέπεια.
- Να διαβάζουν την Ποίηση ως πολιτιστικό καθρέφτη της εποχής.

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο εφαρμόζεται σε τρεις φάσεις («πριν την ανάγνωση», «ανάγνωση», «μετά την ανάγνωση») και στηρίζεται σε συνδυασμό διδακτικών μεθόδων, όπου κεντρική θέση κατέχει η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας. Ειδικότερα: στην α' φάση,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«πριν την ανάγνωση», η πρακτική του καταιγισμού ιδεών, ο κατευθυνόμενος διάλογος και η μετωπική διδασκαλία αναδεικνύουν τον στόχο και τον σχεδιασμό της διδακτικής πορείας του σεναρίου. Στις επόμενες δύο φάσεις, της «ανάγνωσης» και «μετά την ανάγνωση», οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες. Η ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» έχει τη δυνατότητα πολλαπλών αναγνώσεων. Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος βοηθάει στην καλύτερη οργάνωση της διδακτικής πορείας, στην κατανόηση και εμβάθυνση του γνωστικού αντικειμένου, στη δημιουργική συνεργασία μαθητών μεταξύ τους και με τον διδάσκοντα.

Οι μαθητές, με βάση τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας, επικοινωνούν, συνεργάζονται και δημιουργούν στην αίθουσα διδασκαλίας και στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του μαθήματος (Wiki). Ο εκπαιδευτικός επιλύει απορίες, στηρίζει την έρευνα, παρεμβαίνει καθοδηγητικά, θέτει ερωτήματα. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας κειμένων (απλών και πολυτροπικών) σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, κριτικής αντιμετώπισης των πληροφοριών, εμβάθυνσης του γνωστικού αντικειμένου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στην καθημερινότητα μας η έννοια της πατρίδας λειτουργεί ως σημείο αναφοράς, έτσι που η πορεία της ταυτίζεται με την προσωπική πορεία του πολίτη αλλά και της κοινότητας. Κατά συνέπεια το ερώτημα *Τι είναι η πατρίδα μας;* τίθεται στην αφετηρία του στοχασμού του πολίτη και ιδιαίτερα των νέων. Όχι ως στείρα πατριδολατρία αλλά ως κριτικός στοχασμός καθώς η πορεία της ταυτίστηκε με την πορεία του ελληνικού λαού, θετική ή αρνητική. *Τι ήταν και τι είναι η πατρίδα; Ποιες οι αξίες και τα ιδανικά της; Ποιος ο στόχος της; Πώς πορεύτηκε σε μια μακραίωνη, δύσκολη, ιστορική πορεία;* Ως λογοτεχνικός τόπος η πατρίδα αναφέρεται σε όλες τις εποχές καθώς συναρτάται με την Ιστορία. Με το σενάριο μας προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε την εικόνα της πατρίδας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σε ποιητές, που καταθέτουν το όραμα και τους στοχασμούς τους για αυτήν σε ένα πλαίσιο όχι μόνο ιστορικό αλλά και πολιτισμικό, θέλοντας να υπογραμμίσουμε την πολυσημία της και την ανάγκη της συνεχούς προσαρμογής της, θεωρώντας ότι ενώνει τον έφηβο με το χθες και το αύριο, με τη συλλογική προσπάθεια.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η διδακτική ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» είναι η δεύτερη θεματική ενότητα της Λογοτεχνίας στην Α΄ Λυκείου ([Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να μπορούν να αναζητούν πληροφορίες σε συγκεκριμένους διαδικτυακούς τόπους ανάλογους του γνωστικού αντικείμενου και της έρευνας (Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο, φυλλομετρητής Mozilla firefox, Google Chrome, κ.ά., μηχανή αναζήτησης Google, YouTube).
- Να αναζητούν στα [ηλεκτρονικά λεξικά](#) (Πύλη για την ελληνική γλώσσα) τη χρήση, ερμηνεία, ετυμολόγηση λέξεων και εκφράσεων με στόχο την ανάπτυξη αλλά και τη βελτίωση της εκφραστικής τους ικανότητας.
- Να αντιληφθούν την κατασκευαστική πλευρά της λογοτεχνίας, όταν χρωματίζουν λέξεις ή εκφράσεις ή περιόδους στο κείμενο ή όταν εντοπίζουν και χρωματίζουν συγκεκριμένα εκφραστικά μέσα ή αντικαθιστούν λέξεις ή αλλάζουν τη γραμματοσειρά ή το μέγεθός της (πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου).
- Να κατανοήσουν με τον ψηφιακό υπομνηματισμό ότι μπορούν να διαβάσουν και να νοηματοδοτήσουν κάθε ποιητικό κείμενο ανάλογα με την προσωπική τους πρόσληψη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να μπορούν να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα (πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων PowerPoint). Ο συνδυασμός λόγου, εικόνας, ήχου παρουσιάζει μια άλλη ανάγνωση του κειμένου.
- Να εξοικειωθούν στην επικοινωνία και συνεργασία σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης (Wiki) καθώς αναρτούν τις εργασίες τους και ανταλλάσσουν απόψεις.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Γ' Γυμνασίου:

Γιώργος Σεφέρης, [«Με τον τρόπο του Γ.Σ.»](#)

ΚΝΑ Α' Λυκείου:

Ιωάννης Γρυπάρης, [«Εστιάδες»](#)

Κ.Π. Καβάφης, [«Περιμένοντας τους βαρβάρους»](#), [«Αλεξανδρινοί βασιλείς»](#), [«Ιθάκη»](#)

Ανδρέας Κάλβος, [«Ο φιλόπατρις»](#)

Κωστής Παλαμάς, [«Ο δωδεκάλογος του Γύφτου»](#) (απόσπασμα από τον «Προφητικό»)

Άγγελος Σικελιανός, [«Πνευματικό εμβατήριο»](#)

Διονύσιος Σολωμός, [«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»](#)

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Κώστας Καρυωτάκης, [«Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο»](#)

Οδυσσέας Ελύτης, [\[Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...\]](#), [Το Άξιον εστί \(«Τα Πάθη, άσμα η'\)](#)

Κώστας Καρυωτάκης, [«Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο»](#)

Γιάννης Ρίτσος, [«Ρωμιοσύνη»](#), [«Ο τόπος μας»](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γιώργος Σεφέρης, [«Ελένη»](#), [«Επί ασπαλάθων...»](#), [«Τελευταίος σταθμός»](#)

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Διονύσιος Σολωμός, [«Ο Κρητικός»](#)

Δογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Οδυσσέας Ελύτης, [\[Όμορφη και παράξενη πατρίδα...\]](#). Στο *Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας*, 22. Αθήνα: Ίκαρος, 1991.

Κ.Π. Καβάφης, [«Θερμοπύλες»](#). Στο *Ποιήματα*, Α, επιμ. Γ. Σαββίδης, 103. Αθήνα: Ίκαρος, 1973.

Κ.Π. Καβάφης, [«Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες»](#). Στο *Ποιήματα*, Β, επιμ. Γ. Σαββίδης, 31. Αθήνα: Ίκαρος.

Κώστας Καρυωτάκης, [«Ο Μιχαλός»](#). Στο *Ποιήματα και Πεζά*, επιμ. Γ. Σαββίδης, 105. Αθήνα: Ερμής, 1984.

Κώστας Καρυωτάκης, [«Υπνος»](#). Στο *Ποιήματα και Πεζά*, επιμ. Γ. Σαββίδης, 47. Αθήνα: Ερμής, 1984.

Λορέντζος Μαβίλης, [«Στην Πατρίδα»](#). Στο *Τα Ποιήματα*. Αθήνα: Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1990.

Λορέντζος Μαβίλης, [«Πατρίδα»](#). Στο *Τα Ποιήματα*. Αθήνα: Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1990.

Ιωάννης Πολέμης, [«Τι είναι η πατρίδα μας»](#). Στο *Άπαντα τα πρωτότυπα ποιητικά και θεατρικά*. Αθήνα: Δωρικός, 1970.

Άγγελος Σικελιανός, [«Παλαμάς»](#). Στο *Ποιητική Ανθολογία*. Ζ'. Καβάφης, Σικελιανός και η ποίηση ως το 1930, επιμ. Λ. Πολίτη, 72-73. Αθήνα: Δωδώνη, 1977.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υποστηρικτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Χαρτουλάρη, Μ. 2012. Ο ποιητής θα μας περιμένει στο νέο του σπίτι. *Τα Νέα*, 3/11/2012. <http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=4764582>.

Βίντεο

[Η δε πόλις ελάλησεν, Αλεξάνδρεια – Κ. Π. Καβάφης](#), (επιμορφωτικό ντοκιμαντέρ) [πηγή: ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ].

[Ανδρέας Κάλβος](#) (εκπαιδευτικό βίντεο) [πηγή: εκπαιδευτική τηλεόραση].

[Τα λόγια της πόλης, Πρέβεζα – Κ.Γ. Καρυωτάκης](#) (μικρή ταινία) [πηγή: ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ].

Κωστής Παλαμάς. Το βίντεο από τη σειρά *Ταξίδι στον πολιτισμό. Βιογραφίες σημαντικών Ελλήνων δημιουργών/καλλιτεχνών*. [πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση πολιτιστικών δράσεων].

Γιάννης Ρίτσος. Το βίντεο από τη σειρά *Ταξίδι στον πολιτισμό. Βιογραφίες σημαντικών Ελλήνων δημιουργών/καλλιτεχνών*. [πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση πολιτιστικών δράσεων].

Γιώργος Σεφέρης, [Ελένη](#) (ταινία) [Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου].

Γιώργος Σεφέρης, [«Η δήλωση του Γ. Σεφέρη κατά της δικτατορίας, 28/3/1969»](#).

Γιώργος Σεφέρης, [«Η είδηση για την απονομή του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας στον ποιητή Γιώργο Σεφέρη»](#) (βίντεο) [πηγή: ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ].

Γιώργος Σεφέρης, [Φωτογραφίες του Γ. Σεφέρη](#).

[Άγγελος Σικελιανός](#) (εκπαιδευτικό βίντεο) [πηγή: εκπαιδευτική τηλεόραση].

[Διονύσιος Σολωμός](#) (εκπαιδευτικό βίντεο) [πηγή: εκπαιδευτική τηλεόραση].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ιστοσελίδες

Εθνικό κέντρο βιβλίου ([ΕΚΕΒΙ](#)).

[Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.](#)

Πύλη για την ελληνική γλώσσα: [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής.](#)

Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού: [Ανθολόγιο Αναγνώσεων](#), [Ανθολόγιο Λογοτεχνίας.](#)

Βικιπαίδεια: [Ιωάννης Γρυπάρης](#), [Ιωάννης Πολέμης](#)

CD

Λουκιανός Κηλαηδόνης, *Αχ! Πατρίδα μου γλυκιά*, (2cd) MINOS, 1992.

Μανώλης Ρασούλης, *Ο Ρασούλης τραγουδάει Ρασούλη – Ναι στο ναι και ναι στο όχι* [1984].

Ο Σεφέρης διαβάζει Σεφέρη, II, Lyra-Διώνυσος, 1965.

Διονύσιος Σολωμός, «Ο Κρητικός». Διαβάζει η Λυδία Κονιόρδου από το cd, ένθετο στο *Διονύσιος Σολωμός, Έργα ποιήματα και πεζά*. Εισαγωγή-επιμέλεια-σχόλια Δημήτρης Δημητρούλης. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2007.

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Α΄ φάση: πριν την ανάγνωση (1 ώρα)

Στην α΄ φάση δουλεύουμε στη σχολική αίθουσα, με την ολομέλεια της τάξης. Χρησιμοποιούμε Η/Υ και βιντεοπροβολέα.

Γράφουμε στον πίνακα τον τίτλο της διδακτικής ενότητας «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση» και υπογραμμίζουμε τον όρο ποίηση. Αναρωτιόμαστε αν υπάρχει κάποιος ή κάποιοι από την ολομέλειά μας που να γράφει στίχους και ταυτόχρονα σημειώνουμε στον πίνακα το ερώτημα Τι είναι ποίηση; με στόχο να δώσουμε ένα περίγραμμα του όρου. Με την πρακτική του καταγιγισμού ιδεών διάρκειας δέκα (10) λεπτών περίπου προσπαθούμε να απαντήσουμε το ερώτημα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παροτρύνουμε τους μαθητές να συμμετέχουν όλοι για να έχουμε όσο το δυνατόν περισσότερες απαντήσεις τις οποίες και γράφουμε στον πίνακα. Με τη λήξη του ορισμένου χρόνου οργανώνουμε τις ιδέες/απαντήσεις και έτσι σε ένα αρχικό στάδιο διαπιστώνουμε τι πιστεύει η τάξη μας ότι είναι η ποίηση. Στη συνέχεια μοιράζουμε σε φωτοτυπία στην ολομέλεια της τάξης ενδεικτικά στίχους και ποιήματα ποιητών, απαντήσεις στο ερώτημα που έχουμε θέσει, για να γνωρίσουμε πώς απαντούν οι ίδιοι ως δημιουργοί της ποίησης στο ερώτημα.

Δίνουμε τα κείμενα¹:

- Μ. Αναγνωστάκης, «Ποιητική»
- Α. Βιστωνίτης, «Ars poetica»
- Η. Βουτιερίδης, «Ποίηση»
- Ν. Βρεττάκος, «Αν δεν μου 'δινες την ποίηση, Κύριε»
- Κ. Παλαμάς, «Ο ποιητής»
- Τ. Πατρίκιος, «Στίχοι»
- Γ. Ρίτσος, «Ο χώρος του ποιητή»
- Γ. Σεφέρης, «Θερινό ηλιοστάσι»
- Θ. Φωτιάδης, «Ήθελε να γνωρίσει ποιητή».

Ανά ζεύγη διαβάζουμε (απλή ανάγνωση) τα κείμενα και το κάθε ζευγάρι επιλέγει τον στίχο ή τους στίχους που το εκφράζει ως απάντηση στο ερώτημα που έχει τεθεί. Έπειτα, ανακοινώνει την επιλογή που έχει κάνει.

Παραπέμπουμε τους μαθητές στην Πύλη για την ελληνική γλώσσα και συγκεκριμένα στο *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* στον όρο [ποίηση](#), για να ορίσουμε

¹ Τα ποιητικά κείμενα βρίσκονται όλα στην ανθολογία των Φωστιέρη & Νιάρχου 2006.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κυριολεκτικά και μεταφορικά τον όρο, γεγονός που θα μας βοηθήσει στην περαιτέρω κατανόηση του. Μέσα στην τάξη έχουμε πια ανοίξει τον διάλογο με την Ποίηση.

Στη συνέχεια ζητάμε από τους μαθητές μας να αναρωτηθούν: *Διαβάζοντας ποίηση στο σχολείο ή για το σχολείο, ποια θέματα αναδεικνύουν συνήθως οι ποιητές; Την αγάπη; Τον έρωτα; Τη φιλία; Τον πόλεμο; Την ειρήνη; Την ελευθερία; Τον αγώνα για την πατρίδα και για την ελευθερία; Τη θυσία για την πατρίδα; Τη μοναξιά; Την πίκρα και την απογοήτευση για οράματα και ιδανικά που δεν έγιναν πραγματικότητα; Τον θάνατο; Όλα αυτά και όσα άλλα φτιάχνουν τη ζωή;*

Ακούμε τα τραγούδια «Αχ Πατρίδα μου γλυκιά» (μπορούμε δούμε το σχετικό [βίντεο](#)) και «Αχ, Ελλάδα σε αγαπώ» και ταυτόχρονα δίνουμε (φωτοτυπία) στους μαθητές στίχους ποιητών, που έζησαν διαφορετικές εποχές και με την ποιητική τους τέχνη υπηρέτησαν διαφορετικά ποιητικά ρεύματα. Τα διαβάζουμε και τα ερωτήματα που θέτουμε είναι: *Ποιο είναι το κοινό τους θέμα ως προς το περιεχόμενο; Αναφέρονται σε αυτό με τον ίδιο τρόπο; Τι επισημαίνουν για το θέμα; Συνδέονται οι επισημάνσεις τους με την εποχή και τα γεγονότα που βίωσαν;*

Δίνουμε [αποσπάσματα](#) από τα εξής ποιήματα: Α. Κάλβος, «Ο Φιλόπατρις», Δ. Σολωμός, «Ο Κρητικός», Ι. Πολέμης, «Τι είναι η πατρίδα μας», Κ. Παλαμάς [*Πατρίδες! Αέρας, γη...*], Α. Σικελιανός, «Πνευματικό Εμβατήριο», Γ. Σεφέρης, «Ο τόπος μας είναι κλειστός», Γ. Ρίτσος, «Ρωμιοσύνη», Οδ. Ελύτης, [*Της αγάπης αίματα με πορφύρωσαν...*] *Το Άξιον Εστί*, [*Ομορφη και παράξενη πατρίδα...*] *Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας*.

Με την ανάγνωση των στίχων και την ακρόαση των τραγουδιών αντιλαμβανόμαστε ότι η Πατρίδα είναι ο άξονας που συνέχει τους στίχους των ποιητών και ότι τα στοιχεία, που συνθέτουν την εικόνα της, είναι πολλά και ανάλογα των βιωμάτων και της εποχής του ποιητή. Ολοκληρώνοντας την 1^η διδακτική ώρα, είναι φανερό ότι ποιήματα ποιητών διαφορετικών εποχών και ρευμάτων με θέμα την Πατρίδα αποτελούν το αντικείμενο του σεναρίου με τίτλο «Ομορφη και παράξενη πατρίδα... Η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση: από την παράδοση στον μοντερνισμό».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Β' φάση: κυρίως ανάγνωση (9 ώρες)

1^η διδακτική ώρα

Δουλεύουμε στη σχολική τάξη με φορητό Η/Υ και βιντεοπροβολέα. Γράφουμε στον πίνακα τον τίτλο του σεναρίου: «Όμορφη και παράξενη πατρίδα, η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση» από την παράδοση στον μοντερνισμό».

Έχοντας κατανοήσει τον όρο *Ποίηση*, (τέχνη της δημιουργίας λογοτεχνικών έργων σε στίχους, τεχνοτροπία, σύνολο της ποιητικής δημιουργίας ενός ποιητή, ενός έθνους κλπ., αισθητική και συναισθηματική αξία), θα παρακολουθήσουμε τις αλλαγές που υφίσταται μέσα από τα λογοτεχνικά ρεύματα, καθώς πραγματοποιείται η μετάβαση από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση.

Γράφουμε στον πίνακα το ημιστίχιο του Ι. Πολέμη «Τι είναι η πατρίδα μας;» από το ομότιτλο ποίημά του, που το απευθύνουμε ως ερώτημα στην ολομέλεια της τάξης. Και στη συνέχεια με βάση τους στίχους, που την προηγούμενη διδακτική ώρα διαβάσαμε, θέτουμε το ερώτημα, ποια η εικόνα της πατρίδας μέσα στον ποιητικό λόγο; Παραπέμπουμε τους μαθητές μας στην [Πύλη για την ελληνική γλώσσα](#) και στο [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) για να ορίσουμε τον όρο [πατρίδα](#). Επισημαίνουμε ιδιαίτερα ότι ο όρος πατρίδα δεν αναφέρεται απλά στον τόπο καταγωγής μας, στη γη των πατέρων μας αλλά γενικότερα, συμπεριλαμβάνοντας και τα άτομα που την κατοικούν με τις παραδόσεις και τις αξίες που τα συνδέουν.

Αντιληφθήκαμε ότι η Ποίηση αλλάζει, καθώς μεταβαίνει από την παράδοση στον μοντερνισμό και θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε αυτή την αλλαγή μέσα από την εικόνα της πατρίδας, όπως αυτή παρουσιάζεται στα λογοτεχνικά ρεύματα του ρομαντισμού, του κλασικισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του υπερρεαλισμού.

Στη συνέχεια χωρίζουμε την ολομέλεια σε δυο μεγάλες ομάδες και μοιράζουμε σε φωτοτυπία τα ποιήματα: Ι. Πολέμη *«Τι είναι η πατρίδα μας»* (α' ομάδα) και από το έργο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

του Οδ. Ελύτη *Ο ήλιος ο ηλιάτορας*, το απόσπασμα [*Όμορφη και παράξενη πατρίδα...*] (β' ομάδα).

Σύμφωνα με τη διάταξη της τάξης και τον αριθμό των μαθητών, έξι θρανία ανήκουν σε κάθε ομάδα. Ανά ζεύγος μαθητών (κάθε θρανίο ένα ζευγάρι) μοιράζουμε τα ερωτήματα για το ποίημα του Ι. Πολέμη, [«Τι είναι η πατρίδα μας»](#):

- Διακρίνουμε στροφές στο ποίημα; Κάθε στροφή έχει ορισμένο αριθμό στίχων; Υπάρχει ομοιοκαταληξία και μέτρο;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη γλώσσα του ποιήματος; Τι παρατηρείτε για τις λέξεις που χρησιμοποιεί;
- Χρησιμοποιεί εκφραστικά μέσα;

Το ποίημα αναφέρεται σε μια έννοια και γύρω της «χτίζει μια ιστορία»; Ο κόσμος του ποιήματος αμφισβητεί τον κόσμο όπως εμείς τον γνωρίζουμε;

- Ο τίτλος του ποιήματος μας προϊδεάζει για το περιεχόμενο;

Και για το ποίημα του Οδ. Ελύτη, «Ο ήλιος» (απόσπασμα από τον *Ήλιο τον ηλιάτορα*)

- Εντοπίζετε την έλλειψη μέτρου και ομοιοκαταληξίας; Πώς θα χαρακτηρίζατε τον στίχο;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη γλώσσα του ποιήματος; Τι παρατηρείτε για τις λέξεις που χρησιμοποιεί; Εντοπίζετε λεξιλογικούς συνδυασμούς που σας ξενίζουν;
- Ποιο εκφραστικό μέσο κυριαρχεί στο ποίημα;
- Τι παρατηρείτε ως προς τη χρήση των σημείων στίξης στο κείμενο;
- Μπορείτε να κατανοήσετε με την πρώτη ανάγνωση τον νοηματικό κόσμο του κειμένου;
- Εντοπίζετε στο κείμενο σημεία ασαφή ή σημεία που μπορείτε να διαβάσετε με πολλούς τρόπους;

Η επεξεργασία των ερωτήσεων διαρκεί περίπου 10 λεπτά. Στη συνέχεια ανακοινώνονται οι απαντήσεις. Στόχος μας είναι με βάση τις απαντήσεις να ορίσουμε τα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης. Συμπληρώνεται από την ολομέλεια της τάξης ο πίνακας μέσα στην τάξη.

Χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης	Χαρακτηριστικά της μοντέρνας ποίησης
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

2^η διδακτική ώρα

Δουλεύουμε στο εργαστήριο της Πληροφορικής. Η τάξη χωρίζεται σε πέντε ομάδες. Η ώρα είναι εισαγωγική για τα λογοτεχνικά ρεύματα που επηρέασαν και διαμόρφωσαν τη νεοελληνική ποίηση στην πορεία της από την παράδοση στον μοντερνισμό. Ο εκπαιδευτικός με σύντομη εισήγηση για κάθε ομάδα και ταυτόχρονη παραπομπή στο [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#) δίνει το στίγμα των λογοτεχνικών ρευμάτων: κλασικισμός, ρομαντισμός, παρνασσισμός, συμβολισμός, υπερρεαλισμός.

Στα μέλη κάθε ομάδας μοιράζεται ένα φύλλο εργασίας στο οποίο αναφέρεται το λογοτεχνικό ρεύμα που θα είναι στο επίκεντρο της μελέτης τους. Με τη βοήθεια της εισήγησης του εκπαιδευτικού, του [Λεξικού Λογοτεχνικών Όρων](#) και των στίχων ή αποσπασμάτων ποιητικών κειμένων που έχουν μοιραστεί από τις προηγούμενες διδακτικές ώρες συμπληρώνουν τον πίνακα με τα χαρακτηριστικά του.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στη συνέχεια γνωστοποιούνται τα κείμενα που η κάθε ομάδα θα διαβάσει και παίρνουν τα αντίστοιχα φύλλα εργασίας.

3^η, 4^η, 5^η διδακτική ώρα

Οι ομάδες εργάζονται στο εργαστήριο της Πληροφορικής. Διαβάζουν τα κείμενα με βάση τις δραστηριότητες του φύλλου εργασίας. Κάθε ομάδα έχει το δικό της φύλλο εργασίας. Έτσι:

Η 1^η ομάδα διαβάζει το ποίημα του Α. Κάλβου, «Ο φιλόπατρις».

Παρακολουθούμε [το βίντεο της εκπαιδευτικής τηλεόρασης](#) για να γνωρίσουμε στοιχεία της ζωής και του έργου του Α. Κάλβου. Καθώς παρακολουθούμε το βίντεο, σημειώνουμε τους όρους [καλβινισμός](#), [καρμπονάρος](#), [στρατευμένος ποιητής](#), θεωρώντας ότι χρειάζονται διευκρινίσεις για να γίνουν κατανοητοί.

Εστιάζουμε στο ποιητικό έργο του Α. Κάλβου με το χαρακτηριστικό, γενικό τίτλο *Ωδαί*, όπου περιλαμβάνονται οι δύο ποιητικές συλλογές του: *Η Λύρα* (Γενεύη, 1824) και *Λυρικά* (Παρίσι, 1826). Και οι δύο συλλογές αποτελούνται από είκοσι (20) ωδές. Επισημαίνουμε ότι:

- ο τίτλος *Ωδαί* παραπέμπει στην ωδή ως ποιητικό είδος της αρχαίας λυρικής ποίησης του 6ου π.Χ. αιώνα. Η ωδή ήταν τραγούδι που τραγουδιότανε από χορευτές υμνώντας έναν θεό ή εγκωμιάζοντας ένα σημαντικό πρόσωπο.
- Ο Α. Κάλβος στοχεύει με τις είκοσι (20) ωδές του στο εγκώμιο του Αγώνα των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους. Εξωτερικεύει ο Κάλβος με τους στίχους του τον ψυχικό του αγώνα και την αγωνία του για τα θέματα που διαπραγματεύεται την πατρίδα, την ελευθερία, την αρετή, τη δόξα. Σύμφωνα με τον Λ. Πολίτη²

² Πολίτης 1998: 155.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

«όλος αυτός ο φαινομενικός κλασικισμός είναι ένα εξωτερικό ντύμα μονάχα, κάτω από το οποίο κινείται η ανήσυχη ψυχή ενός γνήσιου ρομαντικού...».

Καλούμε τους μαθητές μας να «διαβάσουμε» την ωδή «Ο φιλόπατρις» (ακούμε την ανάγνωση του Β. Παπαβασιλείου από το cd του περιοδικού *Η λέξη*). Μετά την ανάγνωση καταθέτουμε τις πρώτες παρατηρήσεις μας ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο της ωδής. Ενδεικτικές ερωτήσεις: *Μπορούμε να εντοπίσουμε την αυστηρή αρχιτεκτονική διάρθρωση της ωδής που ο ποιητής ακολουθεί; Ποια η εικόνα των στροφών της ωδής; Από πόσους στίχους αποτελείται; Υπάρχει ομοιοκαταληξία;* (Παραπέμπουμε [στην καλβική στροφή \(καλβικό μέτρο\)](#) στο Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων). *Η γλώσσα της ωδής χαρακτηρίζεται ως αρχαϊζουσα γιατί; Ποια εκφραστικά μέσα εντοπίζουμε; Ποιο είναι το θέμα ή τα θέματα της ωδής; Αποκαλύπτονται προσωπικά βιώματα του ποιητή; Ποια η σχέση του ποιητή με την πατρίδα; Ποια η στάση του ποιητή έναντι του αγώνα για εθνική ανεξαρτησία των Ελλήνων;*

Εστιάζουμε στη φιλοπατρία του Α. Κάλβου και ιδιαίτερα επισημαίνουμε ότι στην ποίηση του η Πατρίδα με την Ελευθερία και την Αρετή είναι «αξεχώριστα». Παρατηρούμε τον τρόπο που κλιμακώνει τη φιλοπατρία του και υπογραμμίζουμε την κορύφωση της στην τελευταία στροφή της ωδής. Η φωνή του Α. Κάλβου ηχεί και μέσω των στίχων του υπογραμμίζει την αφοσίωσή του στο πνεύμα της ελευθερίας και στον αγώνα των συμπατριωτών του για εθνική ανεξαρτησία.

Τα θέματα που πραγματεύεται ο Α. Κάλβος στην ωδή σε συνδυασμό με τα εκφραστικά μέσα, τη γλώσσα και την αρχιτεκτονική της ωδής παραπέμπουν σε χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κλασικισμού. Τα εντοπίζουμε.

Η δημιουργία παρουσίασης με τα βιογραφικά στοιχεία του ποιητή, που υπάρχουν στην ωδή, στην οποία ενσωματώνουμε και στίχους από άλλες ωδές του, που υπογραμμίζουν τη στάση του έναντι της Πατρίδας ολοκληρώνουν την προσωπογραφία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

του. (Διαβάζουμε τις ωδές του Α. Κάλβου στο Ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού).

Η 2^η ομάδα διαβάζει το ποίημα του Κ. Παλαμά, *Ο δωδεκάλογος του γύφτου* (απόσπασμα από τον «Προφητικό»).

Παρακολουθούμε το βίντεο για τη ζωή και το έργο του Κ. Παλαμά όπου ακούμε και σε ηχογράφηση του 1930 τον ίδιο τον ποιητή να απαγγέλει τον «Ύμνο των αιώνων». Το βίντεο είναι από τη σειρά *Ταξίδι στον πολιτισμό* (παραγωγής του Υπουργείου Πολιτισμού, Διεύθυνση πολιτιστικών δράσεων). Επισημαίνουμε ότι ο Κ. Παλαμάς (1859-1943) δέσποσε στα ελληνικά γράμματα σε μια περίοδο μεγάλων ιστορικών γεγονότων και έντονων πολιτικών και κοινωνικών ανακατατάξεων.

Διαβάζουμε το απόσπασμα από τον «Προφητικό λόγο» από τον *Δωδεκάλογο του Γύφτου*. Στη συνέχεια υπογραμμίζουμε το ιστορικό πλαίσιο του ποιήματος «Προφητικός» (απόσπασμα Η' λόγος), την παραμονή της άλωσης, και το συναιρούμε με τον χρόνο γραφής του το 1899, λίγο μετά την ταπείνωση του 1897 (το ιστορικό πλαίσιο).

Αντιλαμβανόμαστε ότι ο Παλαμάς εξέφρασε σε μια εξαιρετικά δύσκολη στιγμή τη συνείδηση του έθνους. Καταθέτουμε τις πρώτες παρατηρήσεις μας ως προς το περιεχόμενο του αποσπάσματος. Ενδεικτικές ερωτήσεις: *Πώς χαρακτηρίζει ο ποιητής τη Χώρα στην οποία απευθύνεται και ποια άποψη εκφράζει για την ιστορική πορεία της στον κόσμο; Πού και πώς φανερώνει ο ποιητής την αγάπη του για την πατρίδα;*

Επόμενο σημείο της ανάγνωσής μας είναι η γλώσσα του ποιητή. Υπέρμαχος της δημοτικής γλώσσας ο Κ. Παλαμάς αξιοποίησε δημιουργικά στην ποίησή του τις επιρροές από τα ευρωπαϊκά λογοτεχνικά ρεύματα του παρνασσισμού και του συμβολισμού. *Μπορούμε να εντοπίσουμε τα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων λογοτεχνικών ρευμάτων στο απόσπασμα;*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αντλούμε γνώσεις από [την Πύλη για την ελληνική γλώσσα \(Νεοελληνική λογοτεχνία/ποίηση\)](#) και από το [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#).

Έπειτα, αναδεικνύουμε τον τρόπο που χρησιμοποιεί ο ποιητής τη γλώσσα με στόχο αφενός να παρουσιάσει τον «αφανισμό της Χώρας» και τον δικό του πόνο για την καταστροφή της και αφετέρου να αναδείξει το όραμα της ελπίδας, της σωτηρίας και της αναγέννησης της πατρίδας. Ενδεικτικές ερωτήσεις: *ποιες λέξεις χρησιμοποιεί; Με ποια εκφραστικά μέσα επιτυγχάνει τον προφητικό τόνο; Με ποιες εικόνες παρουσιάζει τον αφανισμό της Ψυχής; Μπορούμε να εντοπίσουμε εκφράσεις και λέξεις στο απόσπασμα υποστηρικτικές της γλωσσοπλαστικής ικανότητας του ποιητή;*

Η 3^η ομάδα διαβάσει το ποίημα του Κ.Π. Καβάφη «Περιμένοντας τους βαρβάρους».

Παρακολουθούμε [το βίντεο για τον Κ. Π. Καβάφη](#) και την Αλεξάνδρεια από τη σειρά *Η δε πόλις ελάλησεν* από το ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ. Αναδεικνύει τη σχέση του ποιητή με την ιδιαίτερη πατρίδα του, την Αλεξάνδρεια, μέσα από ποιήματά του όπως «Μακρυά», «Επέστρεφε», «Ιωνικόν», «Θερμοπύλες», «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον» κ.ά.

Ακούμε την απαγγελία του ποιήματος «Περιμένοντας τους βαρβάρους» από τον Γ. Π. Σαββίδη. Ακολουθεί η προσεκτική, ατομική ανάγνωση του ποιήματος και στη συνέχεια η εμφατική ανάγνωση του ποιήματος από μέλη της ομάδας. Με την επιμονή μας στην ανάγνωση του ποιήματος στοχεύουμε στην ανάδειξη της θεατρικότητας του κειμένου (εντοπίζουμε τα στοιχεία που τη συνιστούν) και στην κατανόηση της «καβαφικής ειρωνείας» (κατανοούμε την απεικόνιση της αντίθεσης φαίνεσθαι (επιφάνεια) vs είναι (πραγματικότητα); Μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η συγκεκριμένη αντίθεση, που αποτελεί μια ειρωνική στάση σε ότι συμβαίνει, ολοκληρώνεται με το λεξιλόγιο που ο ποιητής χρησιμοποιεί;)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επόμενο βήμα μας η επισήμανση ότι η ποιητική δημιουργία του Κ. Π. Καβάφη συμπίπτει με εκείνη του Κ. Παλαμά. Και οι δύο ποιητές σύμφωνα με τον R. Beaton³ ήταν «απρόθυμοι ταξιδευτές σε όλη τους τη ζωή: ο Παλαμάς σπάνια έφευγε από την Αθήνα και ο Καβάφης παρέμενε στην Αλεξάνδρεια». Στην πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους ο Παλαμάς, στην περιφέρεια του ελληνισμού, στην Αλεξάνδρεια, ο Καβάφης. Το έργο του Κ. Παλαμά έγινε γρήγορα γνωστό και άσκησε αμέσως σημαντική επιρροή, ενώ η απήχηση του έργου του Κ. Π. Καβάφη γίνεται αισθητή πολύ αργότερα. Υπογραμμίζουμε ότι το ποιητικό έργο του Παλαμά παραπέμπει στο στοιχείο του εθνισμού. Διευκρινίζουμε τον όρο εθνισμός (Πύλη για την ελληνική γλώσσα, Λεξικό της κοινής νεοελληνικής). Η αγάπη για την πατρίδα είναι για τον Παλαμά το μέσο για να προσδιορίσει την ταυτότητα του νέου ελληνισμού και να συνθέσει την ελληνική παράδοση. Επισημαίνουμε την παραλληλία του Καβάφη, που πιστεύει ότι μέσω της ποίησης μπορεί να γνωρίσει το παρελθόν του πολιτισμού του και να «διαβάσει» τον πολιτισμό του παρόντος.

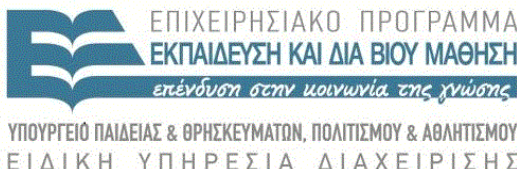
Με την παράλληλη ανάγνωση του αποσπάσματος του «Προφητικού» από τον *Δωδεκάλογο του Γύφτου* του Κ. Παλαμά και του ποιήματος του Κ. Π. Καβάφη «Περιμένοντας τους βαρβάρους» επιδιώκουμε να αναδείξουμε την παραλληλία και τις αντιθέσεις των ποιητών και να παρουσιάσουμε τη στάση τους μπροστά σε μια «Χώρα» που κινδυνεύει. Ιδιαίτερα οι δύο τελευταίοι στίχοι «Και τώρα τι θα γενούμε χωρίς βαρβάρους./Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις» είναι το σημείο όπου ο Καβάφης καταγράφει την άποψή του για τη σχέση πολιτών-πολιτείας. Η ευθύνη του πολίτη για την πολιτεία και για την πορεία της πατρίδας.

Στη συνέχεια αναφερόμαστε στο ότι ο Κ. Π. Καβάφης έζησε «ολόκληρο το φάσμα της σύγχρονής του ελληνικής ιστορίας και οδηγήθηκε στο φυσικό συμπέρασμα πως η

³ Beaton 1996: 129.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ιστορία κινείται σε επαναλαμβανόμενους κύκλους [...] προόδου και παρακμής [...] Επόμενο λοιπόν ήταν να αντιμετωπίσει μια τέτοια κατάσταση [...] με ειρωνεία...» (P. Bean)⁴ και «διαβάζουμε» τα ποιήματα [«Ιθάκη»](#) και [«Αλεξανδρινοί βασιλείς»](#), καθώς τα ακούμε σε ανάγνωση, την «Ιθάκη» από τον Γ. Μοσχίδη και τους «Αλεξανδρινούς βασιλείς» από τον Γ. Π. Σαββίδη. Με βάση τα συγκεκριμένα ποιητικά κείμενα αναδεικνύουμε την ικανότητα του Κ.Π. Καβάφη να αντλεί από την Ιστορία και να εκφράζεται με μια ιδιαίτερη γλώσσα και με ένα ύφος κατεξοχήν πεζολογικό. Με την μελέτη των ποιημάτων «Περιμένοντας τους βαρβάρους» και «Ιθάκη» παρουσιάζουμε τη σχέση του Κ.Π. Καβάφη με την πατρίδα.

Η 4^η ομάδα διαβάζει τα ποιήματα του Γ. Σεφέρη [«Ελένη»](#), [«Επί ασπαλάθων...»](#).

Από το ιστορικό αρχείο της ΕΡΤ παρακολουθούμε την [αναγγελία της είδησης](#) για την απονομή του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας στον ποιητή. Στη συνέχεια ακούμε την ανάγνωση του ποιήματος από τον ίδιο τον ποιητή (*Ο Σεφέρης διαβάζει Σεφέρη*). Θυμόμαστε με σύντομη αναφορά τον μύθο της [Ελένης](#) και του [Τεύκρου](#). Αμέσως μετά παρακολουθούμε τη [μικρή ταινία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου](#) που επιχειρεί να συνδέσει το ποίημα «Ελένη» του Γιώργου Σεφέρη, και την ομώνυμη τραγωδία του Ευριπίδη, με τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου και γενικότερα του ελληνισμού.

Υπογραμμίζουμε ότι ο Γ. Σεφέρης προσάρμοσε τον μοντερνισμό της Ευρώπης στα ελληνικά δεδομένα και διαμόρφωσε έναν ελληνικό, μοντέρνο, ποιητικό λόγο. Επισημαίνουμε την «στροφή του προς τους αρχαίους μύθους και την αρχαία παράδοση»⁵, και ιδιαίτερα το γεγονός ότι αξιοποίησε τη μυθολογία του παρελθόντος προσαρμόζοντας και αναπλάθοντας την ανάλογα με τον στόχο του, αφού η μυθολογία του δίνει εκείνα τα προσώπια με τα οποία εκφράζει τους στοχασμούς του.

⁴ Μαρκαντωνάτος & Λιγνός 2001: 20.

⁵ Γεωργιάδου 2005: 194

Παρατηρούμε ότι τόσο το ποίημα «Ελένη» όσο και το «Επί ασπαλάθων...» αναφέρονται στην ιστορική πραγματικότητα και αναδεικνύουμε τη στάση του ποιητή ως Έλληνα πολίτη και πολιτικού έναντι της πατρίδας του. Σε αυτό το σημείο μπορούμε να παρακολουθήσουμε και τη [δήλωση του Γ. Σεφέρη κατά της δικτατορίας](#) [28/3/1969] συνδυάζοντας την με τον ποιητικό του λόγο στο «Επί ασπαλάθων...».

Στη συνέχεια εντοπίζουμε τον τρόπο με τον οποίο ο Σεφέρης υιοθετεί τον μοντερνισμό και αναζωογονεί την ελληνική ποιητική παράδοση. Αναφερόμαστε στα χαρακτηριστικά του ελληνικού μοντερνισμού και εμμένουμε στα:

- ενσωμάτωση των ζωντανών στοιχείων της παράδοσης (ποιητικός ρυθμός, γλώσσα δημοτικής ποίησης),
- συμφιλίωση του θέματος με την απόλυτη καθαρότητα της εικόνας,
- χρήση μυθικών υπαινιγμών και αναφορών στο αρχαίο παρελθόν,
- έμφαση στο φως και το τοπίο με στόχο την προβολή των πνευματικών αξιών που υποβάλλει το συγκεκριμένο τοπίο,
- συνειρμική λειτουργία της μνήμης,
- κυριαρχία του τραγικού και της τραγικής θεώρησης της ιστορίας,
- μορφική ελευθερία

Ο Γ. Σεφέρης όπως «μίλησε απλά» με την ποίησή του για όλα όσα τον σημάδεψαν στη ζωή έτσι μίλησε απλά και με τον φωτογραφικό του φακό για όλα όσα αγάπησε. Παρακολουθούμε το σύντομο [βίντεο](#).

Διαπιστώνουμε την αγάπη και την ευαισθησία με την οποία εστίασε στον τόπο και κατανοούμε την έμφαση, που δίνει στον ποιητικό του λόγο, στο τοπίο ως φορέα πνευματικών αξιών. Και με την επισήμανση αυτή υπογραμμίζουμε για άλλη μια φορά τι σήμαινε για τον Γ. Σεφέρη η πατρίδα.

Η 5^η ομάδα διαβάζει τα ποιήματα του Γ. Ρίτσου, «Ρωμιοσύνη», «Ο τόπος μας».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρακολουθούμε το βίντεο για τη ζωή και το έργο του Γ. Ρίτσου. Το βίντεο είναι από τη σειρά *Ταξίδι στον πολιτισμό* (παραγωγής του Υπουργείου Πολιτισμού, Διεύθυνση πολιτιστικών δράσεων) και στη συνέχεια ακούμε την ανάγνωση της [1^{ης} ενότητας της Ρωμιοσύνης](#) από τον ποιητή. Ο Γ. Ρίτσος υπακούοντας στον ρυθμό της παραδοσιακής προφορικής ποίησης, με στίχο ανομοιοκατάληκτο ζωντάνεψε τους αγώνες του ελληνικού λαού στη «Ρωμιοσύνη». Ενός λαού που σύμφωνα με το κείμενο είναι ενωμένος στον αγώνα για να κρατήσει τον τόπο, την πατρίδα ελεύθερη.

Με την ανάγνωση του κειμένου επισημαίνουμε τον δεσμό του Έλληνα με τη φύση και την ταύτιση του ελληνικού τοπίου με την πατρίδα. Υπογραμμίζουμε την πορεία από τη φύση στον άνθρωπο και στην ιδέα. Εντοπίζουμε εικόνες υπερρεαλιστικές που αναδεικνύουν τους αγώνες της ρωμιοσύνης και αποκωδικοποιούμε μια στάση ζωής που τη συνθέτουν συγκεκριμένες αξίες. Στο σημείο αυτό διαβάζουμε το ποίημα [«Ο τόπος μας»](#). Ο στίχος «πολύ αγαπιέται αυτός ο τόπος / με υπομονή και υπερηφάνεια...» αποκαλύπτει τη σχέση του ποιητή με την Πατρίδα. Ο ποιητής επισημαίνουμε ανάμεσα στους στίχους βλέπει και στοχάζεται. Έτσι μπορούμε να διαβάσουμε το ποίημα ως έναν πίνακα ζωγραφικής και να αντιληφτούμε τη σχέση ιστορικής συγκυρίας και στοχασμού του ποιητή αλλά και την τεχνική που ακολουθεί ο ποιητής για να εκφράσει τον στοχασμό του.

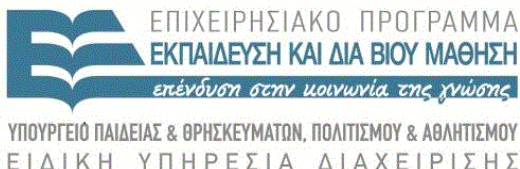
Η κάθε ομάδα τις τρεις διδακτικές ώρες θα επεξεργαστεί και θα ολοκληρώσει το αντίστοιχο φύλλο εργασίας.

6^η διδακτική ώρα

Μετά το πρώτο διδακτικό τρίωρο της β' φάσης του σεναρίου είναι η στιγμή για έναν πρώτο αναστοχασμό. Το θέμα του σεναρίου, «όμορφη και παράξενη πατρίδα, η εικόνα της πατρίδας στη νεοελληνική ποίηση: από την παράδοση στον μοντερνισμό», παρουσιάζει ίσως μια δυσκολία, καθώς μια έννοια, ευάλωτη στα γυρίσματα του καιρού,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

όπως η πατρίδα πρέπει να διαβαστεί μέσα από στίχους ποιητών με διαφορετικά βιώματα και διαφορετικές τεχνικές. Έτσι με την ολοκλήρωση της μελέτης των πρώτων κειμένων με βάση τα φύλλα εργασίας τα μέλη των ομάδων συζητούν τον τρόπο με τον οποίο δούλεψε η κάθε ομάδα και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την επεξεργασία των δραστηριοτήτων.

Ένα μικρό φύλλο αξιολόγησης δίδεται στους μαθητές με διπλό στόχο: αφενός να ελέγξουμε τον βαθμό κατανόησης των όσων διδάχτηκαν και αφετέρου να γίνει μια πρώτη αξιολόγηση της διδακτικής πορείας του σεναρίου. Το φύλλο αξιολόγησης μπορεί να περιλαμβάνει στο πρώτο μέρος ερωτήσεις όπως:

Ποια στοιχεία ορίζουμε ως απαραίτητα για να χαρακτηρίσουμε ένα ποίημα ως μοντέρνο; Αν ήσουν ένας ποιητής, ρομαντικός, την ώρα που η πατρίδα σου αγωνίζεται για την ύπαρξή της ποια στοιχεία θα χρησιμοποιούσες για να συνθέσεις την εικόνα της; Αν σήμερα ζούσε ο Κ. Π. Καβάφης πώς θα αντιμετώπιζε την έννοια της πατρίδας; Και στο δεύτερο μέρος ερωτήσεις όπως: υπήρξαν δραστηριότητες στα φύλλα εργασίας που σας δυσκόλεψαν και δεν βοήθησαν στην ανάγνωση των ποιημάτων; Αν ναι, ποιες; Υπήρξαν προβλήματα ως προς την κατανόηση των ασκήσεων που παρά την παρέμβαση του εκπαιδευτικού δεν εξομαλύνθηκαν; Πώς συνεργάστηκε η ομάδα; Υπήρξε συμμετοχή από όλους; Η χρήση των ΤΠΕ στις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας σάς βοήθησε στην ανάγνωση των ποιητικών κειμένων;

Συμπληρώνεται το φύλλο αξιολόγησης και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός ανακεφαλαιώνει, υπενθυμίζει τους στόχους του σεναρίου, διευκρινίζει ζητήματα με βάση την συζήτηση που προηγήθηκε και υπογραμμίζει την ανάγκη της ολοκλήρωσης των εργασιών από όλους.

7^η-8^η-9^η διδακτική ώρα

1^η ομάδα: Δ. Σολωμός, [«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» Σχ. Γ, 1](#), [«Ο Κρητικός» απ. 5 \[22\]](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρακολουθούμε την [ταινία](#) της εκπαιδευτικής τηλεόρασης για τον ποιητή Δ. Σολωμό. Επισημαίνουμε τον τρόπο που ο ποιητής ανέδειξε τη μητρική γλώσσα του λαού σε έντεχνο ποιητικό λόγο, την επίδραση της ελληνικής φύσης στο ποιητικό του έργο, τον τρόπο που βίωσε την εποποιία του 1821. Στη συνέχεια ακούμε την ανάγνωση του «Κρητικού» από τη Λυδία Κονιόρδου από το cd *Δ. Σολωμός, Έργα ποιήματα και πεζά*. Επόμενο βήμα μας η ανάγνωση των στοχασμών από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» για να κατανοήσουμε τη θέση του ποιητή για την Ελευθερία και την Πατρίδα ειδικά τη δεκαετία 1833-1844. Η ανάγνωση του ποιήματος του Ν. Βρεττάκου [«Διονύσιος Σολωμός»](#) και ειδικά ο στίχος «Το πρόσωπό σου, της Ελλάδας πρόσωπο, Ποιητή» αποκαλύπτει την καταλυτική σχέση του Σολωμού με την πατρίδα.

Προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τα χαρακτηριστικά που ο ποιητής αποδίδει στην πατρίδα και τον τρόπο με τον οποίο συνδέει την ελληνική φύση με την πατρίδα και τον Έλληνα. Η συγκεκριμένη θεματογραφία μας οδηγεί στο λογοτεχνικό ρεύμα του ρομαντισμού και εντοπίζουμε τα στοιχεία που φανερώνουν τη σχέση του Δ. Σολωμού με τον ρομαντισμό ως λογοτεχνικό ρεύμα.

2^η ομάδα: Α. Σικελιανός, [«Πνευματικό εμβατήριο»](#), [«Παλαμάς»](#)

Παρακολουθούμε την [ταινία](#) της εκπαιδευτικής τηλεόρασης για τον ποιητή Α. Σικελιανό, για να γνωρίσουμε την ταυτότητα του ποιητή Α. Σικελιανού. Επισημαίνουμε ότι ο Άγγελος Σικελιανός επηρεάστηκε από τον συμβολισμό και ακολούθησε ως έναν βαθμό την παράδοση του Παλαμά.

Το «Πνευματικό Εμβατήριο» εμπνευσμένο από τον αγώνα του ελληνικού λαού κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα την Κατοχή ήταν «ένα είδος αντίστασης». Εστιάζουμε στον στίχο, στη γλώσσα και στα εκφραστικά μέσα του ποιητή, ειδικά στις ποιητικότερες εικόνες και προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τον λειτουργικό τους ρόλο. Αναδεικνύουμε τον ήλιο ως το κυρίαρχο σύμβολο του κειμένου και αναζητούμε τον ρόλο του στις εικόνες όπου εμφανίζεται.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Υπογραμμίζουμε τον άρρηκτο δεσμό της ποίησης του Α. Σικελιανού με την ελληνικότητα και επισημαίνουμε τον τρόπο με τον οποίο ο λόγος του ποιητή εκφράζει την αγωνία του για τη μοίρα της πατρίδας και του ελληνικού λαού.

Διαβάζουμε το ποίημα «Παλαμάς» και προσπαθούμε να συντάξουμε ένα μικρό άρθρο (200 περίπου λέξεις) για τη σχέση του Α. Σικελιανού με την Πατρίδα.

3η ομάδα: Κ. Καρυωτάκης, [«Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο»](#), [«Ο Μιχαλός»](#), [«Ύπνος»](#).

Η αβεβαιότητα και οι συνεχείς ανατροπές, που επικρατούσαν στις αρχές του 20ου αιώνα, διαβάζονται, στον κύριο για πολλούς εκφραστή αυτής της εποχής, ποιητή Κ. Καρυωτάκη.

Παρακολουθούμε το βίντεο [Πρέβεζα – Κ. Γ. Καρυωτάκης](#) από τη σειρά της ΕΡΤ «Τα λόγια της πόλης». Ερωτήματα ενδεικτικά: *Ποια στοιχεία για τον άνθρωπο Κ. Καρυωτάκη μπορούμε να σημειώσουμε με βάση το βίντεο; Ποια ατμόσφαιρα παρουσιάζει στα γράμματά του προς τους γονείς του και τη Μ. Πολυδούρη; Με τι τρόπο γράφει τα γράμματα και τι ομολογεί έτσι για τον εαυτό του και για τη στάση του απέναντι στη ζωή; Ποια στοιχεία θα σημειώσουμε για τον ποιητή Κ. Καρυωτάκη;*

Στη συνέχεια ακούμε την ανάγνωση των ποιημάτων [«Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο»](#), [«Ο Μιχαλός»](#) από τον Γ. Π. Σαββίδη. Ανήκουν στην ποιητική συλλογή Ελεγεία και Σάτιρες που εκδόθηκε το 1927 και τοποθετεί τον ποιητή μεταξύ του Παλαμά και του Καβάφη. *Ακούγοντας τα ποιήματα ποιο στοιχείο μας ξαφνιάζει και γιατί; Στο ποίημα «Στο άγαλμα της Ελευθερίας» που φωτίζει τον κόσμο εστιάζουμε στα ρήματα. Με τι τρόπο τα χρησιμοποιεί; Τι εκφράζει ο ποιητής; Τα ποιήματα που διαβάσαμε ή ακούσαμε από το βίντεο μας βοηθούν να κατανοήσουμε τον όρο «καρυωτακισμός»; Μπορούμε να παρουσιάσουμε τη στάση του Κ. Καρυωτάκη έναντι της πατρίδας;*

4^η ομάδα: Γ. Σεφέρης, [«Με τον τρόπο του Γ. Σ.»](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διαβάζουμε το ποίημα «Με τον τρόπο του Γ.Σ.» και παράλληλα [τα αυτοσχόλια του ποιητή](#) από τις «Μέρες Γ΄ και Δ΄». Η συν-ανάγνωση παρουσιάζει τη σχέση του ποιητή με την πατρίδα. Αναφερόμαστε στο σύμβολο του ταξιδιού, «Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει... Στο μεταξύ η Ελλάδα ταξιδεύει ολοένα ταξιδεύει....» και η σύνδεση του με την καταγραφή στο τέλος του ποιήματος, «Α/π Αυλίσ, περιμένοντας να ξεκινήσει. Καλοκαίρι 1936», βοηθάει στην προσπάθειά μας να αντιληφθούμε τη θέση του ποιητή έναντι της πατρίδας.

Πλοηγούμαστε και στην ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#) για να κατανοήσουμε τη θέση που εκφράζει ο ποιητής.

Επισημαίνουμε:

- τον συμβολικό και υπαινικτικό τρόπο της ποίησης του
- τη συνάντηση της αρχαίας με τη νεότερη ελληνική παράδοση
- τη μελαγχολία για τη μοίρα του ελληνισμού και της πατρίδας, την αγάπη του για τον ελληνικό χώρο. Ταξιδεύει στην Ελλάδα και συναισθάνεται την τραγική της μοίρα. Ο στοχασμός του ποιητή γίνεται καθολικός.

5^η ομάδα: Οδ. Ελύτης, [[Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...](#)], *Ήλιος ο Πρώτος*

Διαβάζουμε τα κείμενα. Η ανάγνωση των ποιημάτων μας οδηγεί στην πρώτη διαπίστωση για την εικονοποιητική τέχνη του Οδ. Ελύτη, μέσα από την ποικιλία των «φραστικών τρόπων στη συντακτική διατύπωση των εικόνων»⁶ τους. Επισημαίνουμε τον εκστατικό τόνο, σχεδόν λατρευτικό, των ποιημάτων για τη γενέθλια γη. Παράλληλα με την ανίχνευση των σχέσεων των ανθρώπων και των πράξεών τους καταλήγουμε στην

⁶ Καραντώνης 1999: 70-71.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

παρουσίαση ενός αξιακού συστήματος. Ποια η θέση της Πατρίδας σε αυτό το αξιακό σύστημα;

Επόμενο βήμα μας η ανίχνευση των στοιχείων που χαρακτηρίζουν την ποιητική γραφή του Ελύτη και συγκεκριμένα:

- Ο τολμηρός συνδυασμός λέξεων.
- Οι τολμηρές εικόνες (η «ομορφιά της αστραπής» η σύζευξη δύο αντιθετικών καταστάσεων ή πραγμάτων).
- Η λατρεία του ελληνικού στοιχείου (γλώσσα, παράδοση, ήθη, ορθοδοξία, ελληνική φύση, πολιτισμός, ιστορία).
- Οι λυρικές περιγραφές.
- Η αισιόδοξη αίσθηση της ζωής.
- Η περιορισμένη στίξη.
- Η χαλαρή λογική αλληλουχία.
- Το παράδοξο.

Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

Διαβάζουμε ποιητικά κείμενα «παράλληλα» των κειμένων που μέχρι τώρα μελετήσαμε.

Στόχος μας να αναδείξουμε ότι:

- έχουμε συνειδητοποιήσει την αλλαγή της ποίησης ως αποτέλεσμα της σχέσης της με την εποχή, εφόσον εντάσσεται η εξέλιξή της στο γενικότερο πλαίσιο των καλλιτεχνικών ρευμάτων,
- έχουμε κατανοήσει τους όρους παράδοση και μοντερνισμός στην ποίηση,
- έχουμε γνωρίσει την εικόνα της πατρίδας όπως αυτή διαμορφώνεται από τα λογοτεχνικά ρεύματα του ρομαντισμού, του κλασικισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του υπερρεαλισμού.

Δουλεύουμε στο εργαστήριο της πληροφορικής και σε ομάδες όπως και στη β' φάση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα κείμενα που οι ομάδες διαβάζουν είναι:

1 ^η ΟΜΑΔΑ	Α. Μαβίλης, «Στην Πατρίδα», Πατρίδα Ι. Πολέμης, Τι είναι η πατρίδα μας
2 ^η ΟΜΑΔΑ	Ι. Γρυπάρης, Εστιάδες
3 ^η ΟΜΑΔΑ	Κ. Π. Καβάφης, Θερμοπύλες, Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες
4 ^η ΟΜΑΔΑ	Γ. Σεφέρης, Τελευταίος σταθμός
5 ^η ΟΜΑΔΑ	Ο. Ελύτης, Άξιον εστί, Τα πάθη, άσμα η΄

Τα μέλη των ομάδων ανταλλάσσουν απόψεις βάσει των παρακάτω ερωτημάτων: *Τι είναι η πατρίδα για τον ποιητή που διάβασαν; Με τι στοιχεία συνθέτει ο κάθε ποιητής την πατρίδα; Με ποια στοιχεία και πώς εντοπίζουμε το λογοτεχνικό ρεύμα που ο ποιητής ακολουθεί;* Η συζήτηση-ανταλλαγή απόψεων διαρκεί περίπου 15 λεπτά και στη συνέχεια ατομικά γράφουν την εργασία τους θέτοντας ως τίτλο έναν στίχο από τα ποιήματα που διαβάσαμε.

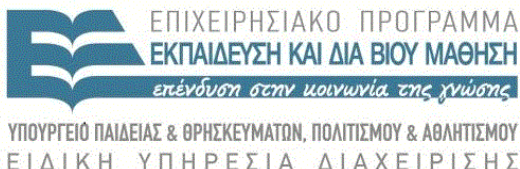
Γράφουν την εργασία τους με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word) και η έκτασή της να είναι περίπου 300 λέξεις. Όλοι θα επιλέξουν τον στίχο – τίτλο που ο καθένας θα ανακοινώσει τα τελευταία 15 λεπτά. Έτσι φτιάχνουν ένα κολλάζ με στίχους ποιητών, διαφορετικών εποχών και λογοτεχνικών ρευμάτων, που αναφέρονται στη σύνθετη έννοια της Πατρίδας.

Η αξιολόγηση της συνθετικής εργασίας γίνεται με συγκεκριμένα κριτήρια. Η πληρότητα του περιεχομένου, ο ισχυρός επιχειρηματολογικός λόγος, η σαφήνεια στη διατύπωση, η δομή της εργασίας, η σωστή χρήση της γλώσσας, το κατάλληλο λεξιλόγιο είναι παράμετροι που αξιολογούνται.

Πριν την ολοκλήρωση της διδακτικής ώρας, τα τελευταία δέκα λεπτά, η ολομέλεια της τάξης καλείται να αναστοχαστεί τους αρχικούς στόχους που έθεσε και αν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

επιτεύχθηκαν. Ποιο σημείο του σεναρίου ήταν το πιο αδύναμο και πιο πέτυχε τον στόχο του στο ακέραιο; Τι θα αλλάζαμε στο σενάριο αν είχαμε τη δυνατότητα να το επαναλάβουμε; Ποιες δραστηριότητες μας βοήθησαν στο να κατανοήσουμε, εμπεδώσουμε τους στόχους; Τελικά η ποίηση τι σημαίνει για τον καθένα μας; Ήταν το σενάριο η αφορμή για να διαβάσουμε ποίηση; Θα διαβάζουμε ποίηση και στο μέλλον;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Β΄ ΦΑΣΗ (ΑΝΑΓΝΩΣΗ)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (2^η διδακτική ώρα)

1^η ομάδα

Κλασικισμός – Ρομαντισμός

Παρακολουθούμε την εισήγηση του εκπαιδευτικού. Διαβάζουμε από το [Λεξικό Λογοτεχνικών όρων](#) τα λήμματα «Κλασικισμός» και «Ρομαντισμός». Επισκεπτόμαστε το [ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) και διαβάζουμε κείμενα των Α. Κάλβου, Δ. Σολωμού.

Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Κλασικισμός: Χαρακτηριστικά	Ρομαντισμός: Χαρακτηριστικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2^η ομάδα

Παρνασσισμός – Συμβολισμός

Παρακολουθούμε την εισήγηση του εκπαιδευτικού. Διαβάζουμε από [Λεξικό Λογοτεχνικών όρων](#) τα λήμματα «Παρνασσισμός» και «Συμβολισμός». Επισκεπτόμαστε το [ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) και διαβάζουμε κείμενα των Κ. Παλαμά («Πατρίδες»), Λ. Μαβίλη («Καλλιπάτειρα»), Ι. Γρυπάρη.

Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Παρνασσισμός: χαρακτηριστικά	Συμβολισμός: χαρακτηριστικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3^η ομάδα

Κ. Π. Καβάφης – Α. Σικελιανός

Παρακολουθούμε την εισήγηση του εκπαιδευτικού. Διαβάζουμε το βιογραφικό σημείωμα του [Κ. Π. Καβάφη](#) και του [Α. Σικελιανού](#) Επισκεπτόμαστε [το ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) και διαβάζουμε κείμενα των Κ.Π. Καβάφη και Α. Σικελιανού.

Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ: τα χαρακτηριστικά της ποίησής του	ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ: τα χαρακτηριστικά της ποίησής του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η ομάδα

Μοντερνισμός

Παρακολουθούμε την εισήγηση του εκπαιδευτικού. Διαβάζουμε από το *Λεξικό Λογοτεχνικών όρων* το λήμμα «Μοντερνισμός». Επισκεπτόμαστε το *ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού* και διαβάζουμε κείμενα Γ. Σεφέρη (εισηγητής της μοντέρνας ποίησης στην Ελλάδα, *Στροφή* 1931).

Συμπληρώνουμε τον πίνακα

Μοντερνισμός: Τα χαρακτηριστικά του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5^η Ομάδα

Υπερρεαλισμός

Παρακολουθούμε την εισήγηση του εκπαιδευτικού. Διαβάζουμε από το [Λεξικό Λογοτεχνικών όρων](#) το λήμμα «**υπερρεαλισμός**». Επισκεπτόμαστε το [ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) και διαβάζουμε κείμενα Οδ. Ελύτη και Γ. Ρίτσου.

Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Υπερρεαλισμός: τα χαρακτηριστικά του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Β΄ ΦΑΣΗ

3^η-4^η-5^η διδακτική ώρα

1^η ομάδα

Α. Κάλβος, «Ο φιλόπατρις»

Ο Μ. Αυγέρης στο δοκίμιό του *Ο Κάλβος και η εποχή του* σημειώνει «Τα κύρια χαρακτηριστικά της ποίησης του Κάλβου είναι ο επαναστατικός πατριωτισμός κι η αδιάκοπη έξαρση της αρετής στη ζωή των λαών [...] Η αρετή στον Κάλβο παρουσιάζεται σαν επαναστατική αξία, σαν το κύριο κίνητρο της αγάπης στην ελευθερία, που υποκινεί το μίσος κατά της αδικίας, της βίας και της τυραννίας [...] Είναι α ξεχώριστα στην ποίησή του Πατρίδα, Ελευθερία κι Αρετή, αποθεώνονται και παρουσιάζονται μέσα σε ιδανικό φως...»⁷.

Και ο Λ. Πολίτης επισημαίνει: «Όλος αυτός ο φαινομενικός κλασικισμός είναι ένα εξωτερικό ντύμα μονάχα, κάτω από το οποίο κινείται η ανήσυχη ψυχή ενός γνήσιου ρομαντικού....»⁸.

Στόχος μας είναι να γνωρίσουμε την εικόνα της Πατρίδας όπως ο Α. Κάλβος τη σκιαγράφησε με τους στίχους του. Τι είναι η Πατρίδα για τον ποιητή; Είναι σύνθετη έννοια; Ποιο συναίσθημα εκδηλώνει έντονα ο ποιητής; Πώς συνδέει την Πατρίδα με την ύπαρξη του ανθρώπου; Με ποιους τρόπους ο ποιητής παρουσιάζει την Πατρίδα; Ποιες απηχήσεις του κλασικισμού και του ρομαντισμού εντοπίζουμε στον «Φιλόπατρι» του Α. Κάλβου;

⁷ Αυγέρης 1966: 75,78.

⁸ Πολίτης 1998: 155

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1η Δραστηριότητα

- Τι πιστεύουμε ότι παρακίνησε τον Α. Κάλβο να συνθέσει την ωδή «Ο φιλόπατρις» και πώς μας προδιαθέτει ο τίτλος της ωδής ως αναγνώστες;
- Εντοπίζουμε την κορύφωση της φιλοπατρίας στην τελευταία στροφή της ωδής:

Ας μη μου δώση η μοίρα μου

εις ξένην γην τον τάφον·

είναι γλυκός ο θάνατος

μόνον όταν κοιμώμεθα

εις την πατρίδα.

Διαβάζοντάς τους έχουμε την αίσθηση ότι έχουμε διαβάσει και άλλους παρόμοιους στίχους. Υπομνηματίζουμε τους στίχους με τη δημιουργία υπερδεσμών έτσι ώστε να γίνει φανερή η συνομιλία τους με τους στίχους άλλων ποιητικών κειμένων.

Έχοντας κατανοήσει ότι η φιλοπατρία είναι ο πυρήνας της ωδής, προσπαθούμε να γνωρίσουμε την τεχνική που χρησιμοποιεί ο ποιητής για να την αναδείξει με την επόμενη δραστηριότητα.

2η Δραστηριότητα

- Το έντονο συναίσθημα της φιλοπατρίας δίνεται κλιμακωτά μέχρι την κορύφωσή του. Χρωματίζουμε: λέξεις και εκφράσεις, που υπογραμμίζουν την κλιμάκωση του συναισθήματος μέχρι την κορύφωσή του. Χρησιμοποιούμε διαφορετικό χρώμα και διαφορετική γραμματοσειρά. Χρησιμοποιούμε διαφορετικό μέγεθος γραμματοσειράς για να υπογραμμίσουμε την κεντρική έννοια ή έννοιες που αναδεικνύει η ωδή.
- Εντοπίζουμε τις εικόνες της ωδής. Διαπιστώνουμε ότι είναι εικόνες οπτικές, ακουστικές αλλά και εικόνες όπου συμμετέχουν δύο ή περισσότερες αισθήσεις (σχήμα συναισθησίας) Χρωματίζουμε τις εικόνες με διαφορετικό χρωματισμό,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αλλάζουμε τη γραμματοσειρά και το μέγεθός της για να αναδείξουμε την ποικιλία των εικόνων. Συμπληρώνουμε τον πίνακα:

Εικόνες οπτικές	Εικόνες ακουστικές	Εικόνες με το σχήμα της συνασθησίας

Η δραστηριότητα επαναφέρει τη συζήτηση για τα λογοτεχνικά ρεύματα του κλασικισμού και του ρομαντισμού και τα χαρακτηριστικά τους. Ολοκληρώνεται με την επόμενη δραστηριότητα με την οποία προτείνουμε μια νέα μορφοποίηση της ωδής με τον προβληματισμό αν η νέα μορφή οδηγεί σε διαφορετική νοηματοδότηση του κειμένου.

3η Δραστηριότητα

Εντοπίζουμε τα εξής χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κλασικισμού που απηχούν στην ωδή:

- την αρχιτεκτονική της που διακρίνεται για την απόλυτη συμμετρία (προοίμιο- κύριο μέρος- επίλογο)
- τη μετρική της
- το «αρχαιόπρεπο γλωσσικό όργανο» της.

Στη συνέχεια δοκιμάζουμε:

- να αλλάξουμε την αρχιτεκτονική δομή της ωδής. Αιτιολογούμε τη νέα δομή
- να επαναγράψουμε την ωδή σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

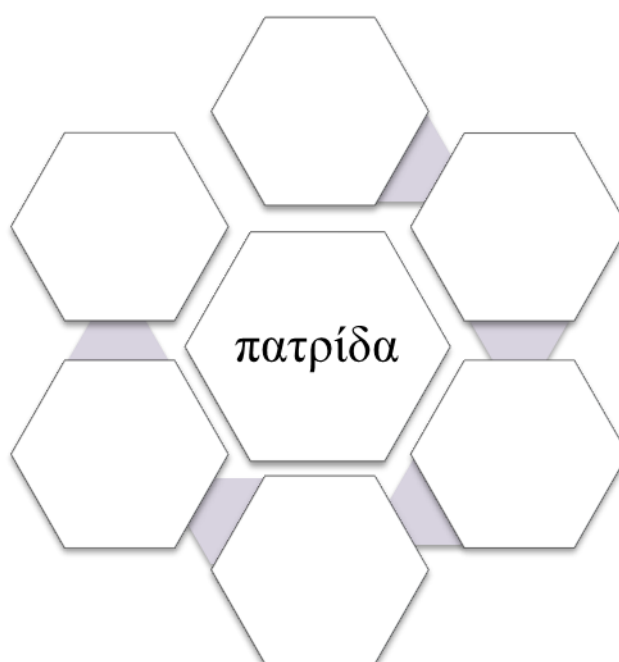
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η διαφορετική μορφή της ωδής που σχηματίζεται επηρεάζει τη νοηματοδότησή της; Αιτιολογούμε τις σκέψεις μας.

4^η δραστηριότητα

- Στο παρακάτω σχήμα τοποθετούμε στο κεντρικό εξάγωνο την κυρίαρχη έννοια του ποιήματος την πατρίδα. Επιλέγουμε από το κείμενο τον στίχο ή τη στροφή που την υπογραμμίζει κατά τη γνώμη μας και τη σημειώνουμε στο κεντρικό εξάγωνο. Τοποθετούμε στα εξάγωνα του κύκλου τα στοιχεία της Φύσης, που χρησιμοποιεί ο ποιητής για να δώσει την εικόνα της πατρίδας. Επιλέγουμε στίχους για κάθε στοιχείο.

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2^η ομάδα

Κ. Παλαμάς, [Ο Δωδεκάλογος του γύφτου \(απόσπασμα από τον «Προφητικό»\)](#)

1^η δραστηριότητα

Το ιστορικό πλαίσιο του συνθετικού ποιήματος του Κ. Παλαμά *Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου* τοποθετείται την παραμονή της Άλωσης. Ο χρόνος γραφής του 1899, λίγο μετά την εθνική ταπείνωση του 1897, οι ιδέες και ο στοχασμός του ποιητή συναιρούν το κείμενο με τους αγώνες και τις επιδιώξεις της εποχής του ποιητή. Ο ποιητής, γνώστης της ιστορικής πορείας του Γένους, εκφράζει τη συνείδηση του έθνους του. Αν και η πατρίδα βρίσκεται σε μια πολύ δύσκολη στιγμή και κινδυνεύει με αφανισμό, ο ποιητής έχει τη βεβαιότητα της επικείμενης αναγέννησής της. Δηλώνει την αγάπη για την πατρίδα του. Σε ποια σημεία του αποσπάσματος φαίνεται; Γράφουμε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων.

2^η δραστηριότητα

- Στους στ. 1-24 ο αφανισμός της Χώρας, σύμφωνα με τον προφητικό λόγο του Ποιητή, δίδεται σταδιακά. Συμπληρώνοντας τις παρακάτω κάρτες εντοπίζουμε τους στίχους που παρουσιάζουν τις τρεις φάσεις του αφανισμού της Χώρας. Σημειώνουμε σε κάθε φάση τα πρόσωπα, που δηλώνουν την προφητική ρήση, τα κυρίαρχα ρήματα και τα εκφραστικά μέσα, που σε κάθε φάση αισθητοποιούν την πτώση της Χώρας. Χρωματίζουμε τις τρεις φάσεις με διαφορετικό χρωματισμό, που να αποδίδει την ατμόσφαιρα των στίχων.

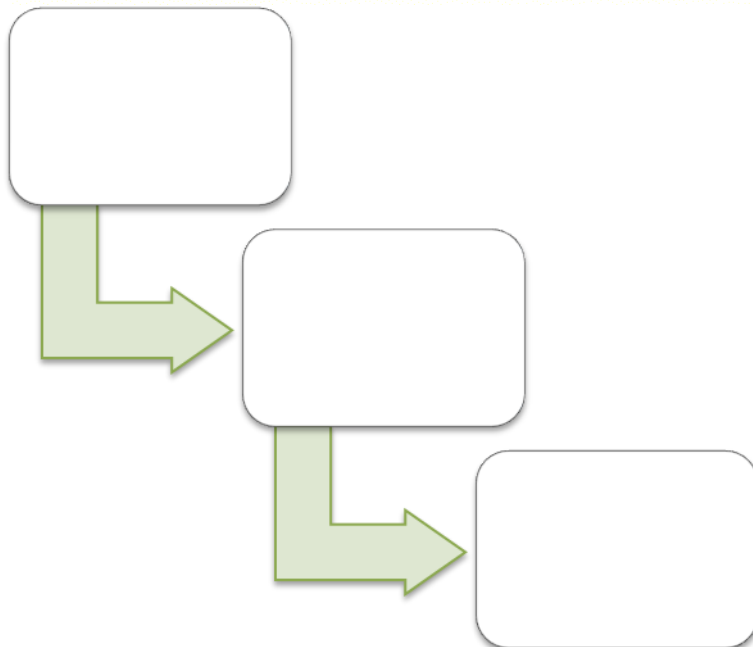

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3^η δραστηριότητα

Στους στ. 25-41 δίδεται η επικείμενη αναγέννηση της Ψυχής της Χώρας. Συμπληρώνοντας τα βήματα εντοπίζουμε τους στίχους, που παρουσιάζουν τη σταδιακή αναγέννηση της Χώρας. Σημειώνουμε σε κάθε βήμα τα κυρίαρχα ρήματα και τα εκφραστικά μέσα, που σε κάθε βήμα αισθητοποιούν την αναγέννηση της Χώρας. Χρωματίζουμε τα βήματα με διαφορετικό χρωματισμό. Αλλάζουμε τη γραμματοσειρά, το μέγεθος και το χρώμα της στους στίχους όπου εντοπίζουμε την αισιοδοξία του Προφήτη – ποιητή για την αναγέννηση του Ελληνισμού.

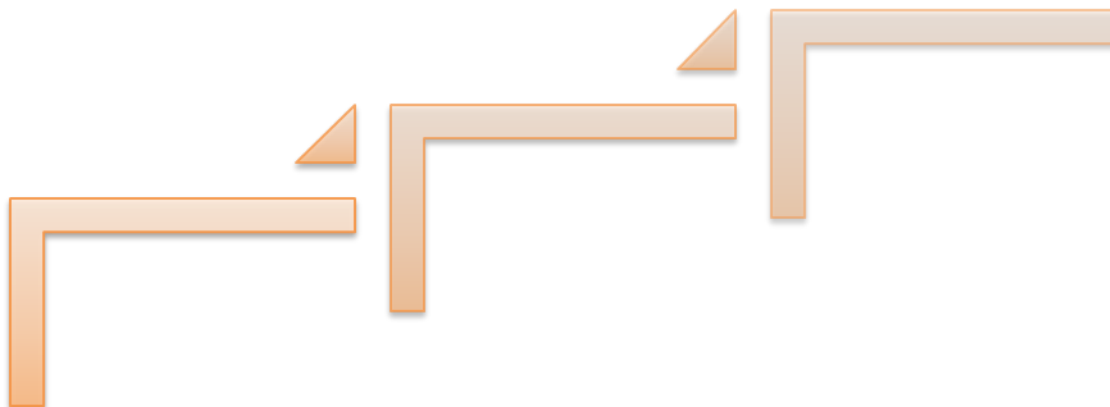

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η δραστηριότητα

Ο Παλαμάς ήταν από τους συγγραφείς του τέλους του περασμένου αιώνα, που έβαλαν στόχο τη σύνδεση της εγχώριας παράδοσης με τις σύγχρονες καλλιτεχνικές εξελίξεις που συνέβαιναν στην Ευρώπη. Στο απόσπασμα από τον Δωδεκάλογο του Γύφτου («Προφητικός») τα λογοτεχνικά ρεύματα του **παρνασσισμού** και του **συμβολισμού** φαίνεται ότι επηρέασαν τον ποιητή.

- Με τη βοήθεια των γνώσεων που αντλούμε από την [Πύλη για την ελληνική γλώσσα \(Νεοελληνική Λογοτεχνία/ Ποίηση\)](#) και από το [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#) συμπληρώνουμε τον παρακάτω πίνακα με τα στοιχεία του παρνασσισμού και του συμβολισμού που εντοπίζουμε στο κείμενο. Παραπέμπουμε στους ανάλογους στίχους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρνασσισμός	Στοιχεία και στίχοι παραπομπές στο κείμενο
Αρχαιολατρία Προσπάθεια αποτύπωσης του εξωτερικού κόσμου Έντεχνη επεξεργασία των στίχων Προσεγμένη ομοιοκαταληξία Ακρίβεια στην έκφραση Χαλιναγώγηση πάθους	
Συμβολισμός	
Έμφαση στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου Χρήση συμβόλων για την έκφραση ψυχικών καταστάσεων, διάθεση ρεμβασμού, μελαγχολίας, ονειροπόληση Μουσικότητα Αφθονία εκφραστικών μέσων Μετρικές και εκφραστικές καινοτομίες Απουσία ρητορισμού και επιτήδευσης Διακριτική και υποβλητική έκφραση των συναισθημάτων	

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3^η ομάδα

Κ. Π. Καβάφης, «Περιμένοντας τους βαρβάρους»

Το 1910 είναι το όριο της πλέον παραγωγικής περιόδου του Παλαμά ως ποιητή, και το 1911 είναι η χρονιά που ο σύγχρονός του Κ. Π. Καβάφης έφθασε στην ωριμότητά του. Στην πρωτεύουσα του Ελληνισμού την Αθήνα έζησε ο Παλαμάς, όταν φιλοδοξία του ελληνικού κράτους ήταν να επεκτείνει τα σύνορά του για να υπάρξει και στην ελληνική, κοσμοπολίτικη, εμπορική κοινότητα της Αλεξάνδρειας έζησε ο Καβάφης, όπου ο Ελληνισμός είχε επεκταθεί χρόνια πριν και δεν γνώριζε σύνορα. Στην Αθήνα το 1899 γράφει ο Κ. Παλαμάς τον «Δωδεκάλογο του Γύφτου» ενώ στην Αλεξάνδρεια ο Κ. Π. Καβάφης γύρω στα 1900 το «Περιμένοντας τους βαρβάρους». Δύο σύγχρονοι ποιητές που πορεύτηκαν παράλληλα και αντίθετα.

1^η δραστηριότητα

- Στόχος μας για να κατανοήσουμε την παραλληλία και τις αντιθέσεις των ποιητών είναι διαβάζοντας το απόσπασμα του «Προφητικού» από τον *Δωδεκάλογο του Γύφτου* του Παλαμά και το «Περιμένοντας τους βαρβάρους» του Καβάφη να κατανοήσουμε τη στάση των δύο ποιητών μπροστά σε μια «Χώρα» που κινδυνεύει. Ποια είναι αυτή η στάση; Συμπληρώνουμε τον πίνακα με στίχους από τα ποιήματα, που φανερώνουν τη στάση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κ.ΠΑΛΑΜΑΣ Ο δωδεκάλογος του
γύφτου
[απόσπασμα από τον Προφητικό]

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ Περιμένοντας τους
βαρβάρους

2^η δραστηριότητα

Διαβάζοντας τα ποιήματα του Κ.Π. Καβάφη [«Περιμένοντας τους βαρβάρους»](#), [«Ιθάκη»](#), [«Αλεξανδρινοί βασιλείς»](#) διακρίνουμε την ικανότητά του να αντλεί από την Ιστορία και να εκφράζεται με γλώσσα ζωντανή τόσο «που μηδένιζε την απόσταση της ποίησης, από την κοινή και καθημερινή συνεννόηση» (Γ. Δάλλας)⁹.

Έχοντας υπόψη και τα παρακάτω αποσπάσματα φτιάχνουμε έναν πίνακα με τα χαρακτηριστικά της γλώσσας και της μορφής των ποιημάτων του στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε την προσωπική ποιητική φωνή του Καβάφη:

⁹ Μαρκαντωνάτος & Λιγνός 2001: 25.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Καβάφης, μολονότι ανήκει στη λόγια παράδοση, συμπεριφέρεται προς τη γλώσσα σαν δημοτικιστής [...] από την άποψη της ψυχολογικής διάθεσης του ανθρώπου που θέλει να μιλήσει μια παρούσα λαλιά. (Γ. Σεφέρης)¹⁰.

Στη γλώσσα του Καβάφη δεν υπάρχει ούτε μία λέξη πλαστή, με ψεύτικη λάμψη, με ξένα στολίδια. Γιατί εκείνος γνωρίζει τη μοναδική αλήθεια: πως γλωσσοπλάστης μπορεί να είναι μονάχα ο λαός, όχι ο ποιητής [...] Ο ποιητής έρχεται και αξιοποιεί το γλωσσικό θησαυρό όπως έχει διαμορφωθεί στο στόμα του λαού. [...] Μέσα σ' άλλα πολύτιμα μαθήματα που μας έχει δώσει με το έργο του ο Καβάφης, είναι και ο σεβασμός στη γλώσσα μας (Μαργαρίτα Δαλμάτη)¹¹.

Έβλεπε την ελληνική γλώσσα, από την αρχαία ως τη σύγχρονη εποχή, ως πολύμορφη, αλλά ενιαία οντότητα, γεμάτη πλούτη για τον ποιητή... (Ρ. Bean)¹².

Τα χαρακτηριστικά της γλώσσα και της
μορφής των ποιημάτων του Κ.Π.Καβάφη

ΓΛΩΣΣΑ

ΜΟΡΦΗ

¹⁰ Σεφέρης 1984: 431.

¹¹ Δαλμάτη 1983.

¹² Μαρκαντωνάτος & Λιγνός 2001: 25.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3^η δραστηριότητα

Η ανάγνωση των ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη που ανθολογούνται στο σχολικό βιβλίο και ιδιαίτερα η μελέτη στην τάξη των «Περιμένοντας τους βαρβάρους» και «Ιθάκη» μας βοήθησε να κατανοήσουμε τη σχέση του ποιητή Καβάφη με την πατρίδα;

Διαβάζουμε επιπλέον το άρθρο [Ο ποιητής θα μας περιμένει στο νέο του σπίτι](#) το οποίο θα μας βοηθήσει να απαντήσουμε ταυτόχρονα και στο εξής ερώτημα: *Γιατί ο Καβάφης «...εξακολουθεί να μιλά στους πιτσιρικάδες και να διαβάζεται ως σύγχρονος ποιητής, έχοντας αποκτήσει το κύρος και την αίγλη ενός οικουμενικού ποιητή....»;* Πώς αντιλαμβάνεστε τον όρο οικουμενικός ποιητής;

Απαντάμε και στα δύο ερωτήματα με ένα κείμενο-σχόλιο περίπου 100 λέξεων. Το γράφουμε με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word). Χρησιμοποιούμε διαφορετική γραμματοσειρά και μέγεθος στα σημεία του κειμένου μας που θέλουμε να δώσουμε έμφαση.

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η ομάδα

Γ. Σεφέρης, «Ελένη», «Επί ασπαλάθων...»

Ο Γ. Σεφέρης παρουσιάζει αρχαίους μύθους προσαρμοσμένους στη σύγχρονη πραγματικότητα, έτσι που να εκφράζουν σύγχρονες εμπειρίες. Στο ποίημα «Ελένη» χρησιμοποίησε τους δύο αρχαίους μύθους της Ελένης και του Τεύκρου, και στο ποίημα «Επί ασπαλάθων...» τον Αρδιαίο του πλατωνικού μύθου. (Πολιτεία του Πλάτωνα). Στόχος μας είναι να γνωρίσουμε τον τρόπο αξιοποίησης των μύθων προκειμένου να κατανοήσουμε τη στάση του ποιητή ως Έλληνα πολίτη και πολιτικού έναντι της πατρίδας του.

1^η δραστηριότητα

Ο Γ. Σεφέρης μιλώντας για τον δόλο των ανθρώπων χρησιμοποίησε τον μύθο της Ελένης. Πώς περιγράφει ο ποιητής:

- την πραγματική, «ζωντανή» Ελένη που συνάντησε μια «νύχτα στ' ακροθαλάσσι του Πρωτέα»; Φτιάχνουμε το πορτρέτο της. Βάσει των στοιχείων της περιγραφής πώς θα χαρακτηρίζαμε την περιγραφή του ποιητή; Στην παρακάτω παράσταση τοποθετούμε στον μεγάλο κύκλο τους στίχους του Σεφέρη στους οποίους περιγράφει την Ελένης και στους μικρότερους παραπέμπουμε σε τρεις πίνακες ζωγραφικής εμπνευσμένους από το πρόσωπο της Ελένης
- το «είδωλο» της Ελένης στους στίχους 48-50;.

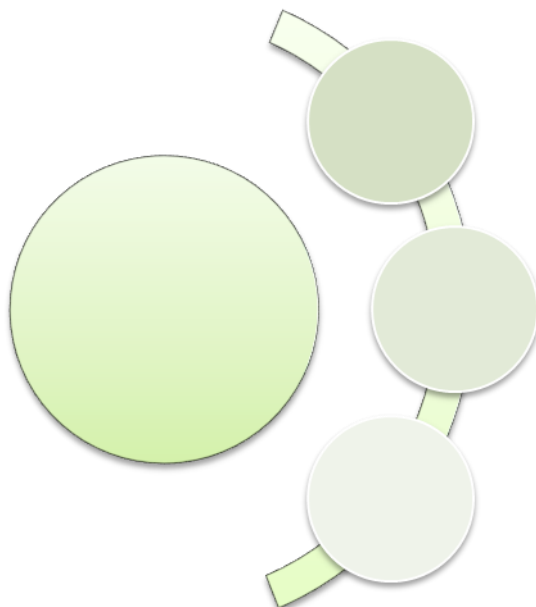

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2^η δραστηριότητα

Η υιοθέτηση του μοντερνισμού σήμαινε την αναζωογόνηση της ελληνικής ποιητικής παράδοσης και ο κοσμοπολίτης Γ. Σεφέρης εισάγει ουσιαστικά τον μοντερνισμό στην Ελλάδα.

Ποια γνωρίσματα του ελληνικού μοντερνισμού εμφανίζονται στα ποιητικά κείμενα «Ελένη», «Επί ασπαλάθων...»; Εντοπίζουμε τους στίχους. Χρωματίζουμε με διαφορετικό χρωματισμό το κάθε στοιχείο. Αλλάζουμε τη γραμματοσειρά και το μέγεθός της στα στοιχεία: χρήση μυθικών υπαινιγμών και αναφορών στο αρχαίο παρελθόν, συνειρμική λειτουργία της μνήμης, μορφική ελευθερία.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<u>Ελληνικός μοντερνισμός</u>	<u>ΕΛΕΝΗ</u>	<u>ΕΠΙ ΑΣΠΑΛΑΘΩΝ</u>
Υπέρβαση του «καρυωτακισμού» και της παραδοσιακής στιχουργίας. Ενσωμάτωση των ζωντανών στοιχείων της παράδοσης (ποιητικός ρυθμός, γλώσσα δημοτικής ποίησης) Συμφιλίωση του θέματος με την απόλυτη καθαρότητα της εικόνας. Εγγενής μουσικότητα. Χρήση μυθικών υπαινιγμών και αναφορών στο αρχαίο παρελθόν. Έμφαση στο φως και το τοπίο με στόχο την προβολή των πνευματικών αξιών που υποβάλλει το συγκεκριμένο τοπίο. Αναπόληση του παρελθόντος με αίσθημα μελαγχολίας, αποτέλεσμα της αυτογνωσίας και της αναζήτησης αυθεντικής ζωής. Επιθυμία για απελευθέρωση της ατομικότητας του ατόμου Συνειρμική λειτουργία της		

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μνήμης. Κυριαρχία του τραγικού και της τραγικής θεώρησης της ιστορίας. Μορφική ελευθερία.		
---	--	--

3^η δραστηριότητα

Ο Τεύκρος χρησιμοποιήθηκε από τον ποιητή ως «προσωπείο». Έτσι το πρόσωπο του ποιητή μετακινείται με μια σειρά δραματικών μεταμορφώσεων ποιητής-αηδόνι-Τεύκρος. Εντοπίζουμε τους στίχους και συμπληρώνουμε τον πίνακα που επιβεβαιώνει τη σχέση.

ποιητής	Τεύκρος	αηδόνι

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

4^η δραστηριότητα.

Επιλέγουμε από τα δύο ποιήματα εκείνους τους στίχους που κατά τη γνώμη μας φανερώνουν τη στάση του Γ. Σεφέρη ως Έλληνα πολίτη και πολιτικού έναντι της πατρίδας. Θα ακολουθήσει η μελέτη και του ποιήματος «Με τον τρόπο του Γ.Σ.» τις επόμενες διδακτικές ώρες και μετά θα διατυπώσουμε την άποψή μας για τη σχέση του Γ. Σεφέρη με την πατρίδα. Οι στίχοι που τώρα εντοπίζουμε θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς.

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5^η ομάδα:

Γ. Ρίτσος, [«Ρωμιοσύνη»](#), [«Ο τόπος μας»](#)

Το ποίημα «Ρωμιοσύνη» γράφτηκε από τον Γ. Ρίτσο στο χρονικό διάστημα 1945-1947 και δημοσιεύτηκε το 1954 στον τόμο *Αγρύπνια*. Ο τίτλος του κειμένου «παραπέμπει στον ιστορικό αλλά και τον σύγχρονο ελληνισμό, που βιώνεται ως λαϊκή παράδοση και όχι ως ιστορία ή μυθολογία [...] Η Ρωμιοσύνη ζωντανεύει όλους τους αγώνες του ελληνικού λαού που δεν είναι παρά οι αγώνες αυτού του απότομου και ασυμβίβαστου τόπου, εναντίον των ξένων επιδρομέων...»¹³.

1^η δραστηριότητα

Ο άρρηκτος δεσμός φύσης και Έλληνα και η ταύτιση του ελληνικού τοπίου με την Πατρίδα παρουσιάζεται στους στ.1-16 ως πορεία από τη φύση στον άνθρωπο και στην ιδέα.

Στο παρακάτω σχήμα τοποθετούμε τους στίχους που παρουσιάζουν αυτή την πορεία, υπογραμμίζοντας τις λέξεις (ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα) που έχουν ιδιαίτερο νοηματικό βάρος σε αυτή την πορεία. Χρωματίζουμε και αλλάζουμε το μέγεθος της γραμματοσειράς εκείνων των λέξεων που λειτουργούν ως σύμβολα.

¹³ Beaton 1996: 236.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

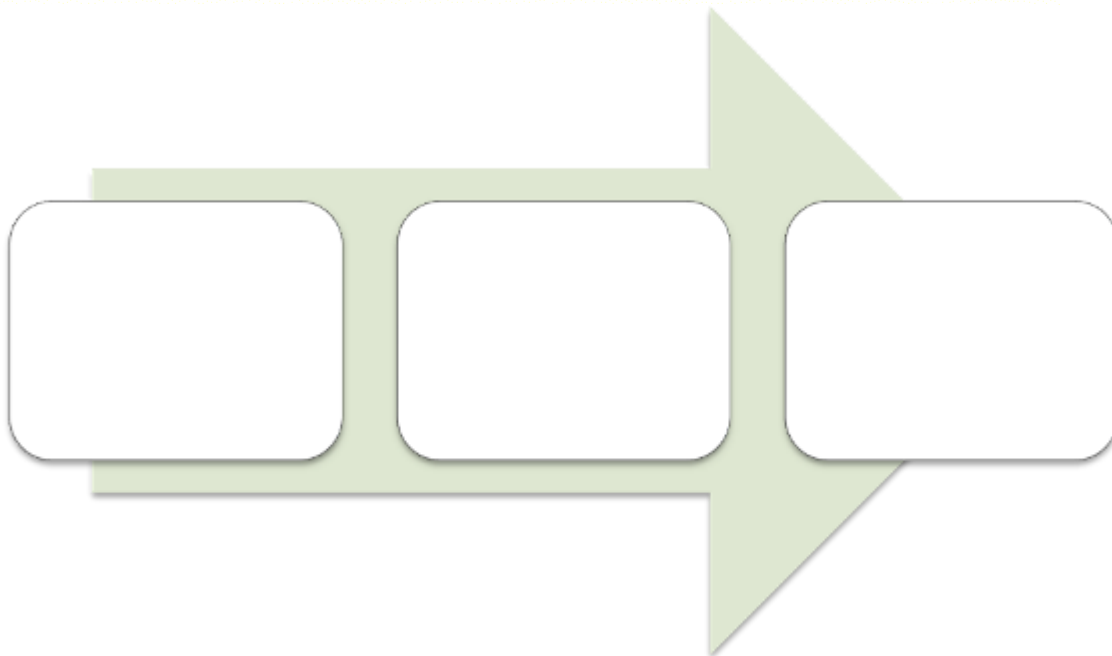

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

2^η δραστηριότητα

«Θα περίμενε κανείς [οι υπερρεαλιστές] να στρέψουν την πλάτη τους στο παρελθόν, και ειδικότερα το ελληνικό, μένοντας πιστοί στις αρχές του γαλλικού υπερρεαλιστικού κινήματος. Στην πραγματικότητα οι υπερρεαλιστές δεν αδιαφόρησαν καθόλου για τους προγενέστερους Έλληνες συγγραφείς [...]. Ο υπερρεαλισμός στη διάρκεια του β' παγκόσμιου πολέμου συνέχισε να σφυρηλατεί νέους δεσμούς με κάποια θεμελιακά στοιχεία της ελληνικής παράδοσης»¹⁴.

- Ποια στοιχεία υπερρεαλιστικά εντοπίζουμε στο απόσπασμα από τη Ρωμοσύνη; Χρωματίζουμε με διαφορετικό χρωματισμό το κάθε στοιχείο. Στη συνέχεια φτιάχνουμε έναν πίνακα με τα υπερρεαλιστικά στοιχεία που εντοπίσαμε.

¹⁴ Beaton 1996: 236.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Αλλάζουμε το μέγεθος της γραμματοσειράς όπου εντοπίζουμε στοιχεία παράδοσης.

3^η δραστηριότητα

Ο Γ. Ρίτσος αγαπούσε τις εικαστικές τέχνες. Έλεγε «τη ζωγραφική την αντιμετωπίζω σαν έναν άλλο τρόπο άσκησης της ποίησης. Βέβαια, το υλικό των δύο τεχνών είναι διαφορετικό, όμως η έκφρασή τους ξεκινάει από το ίδιο κέντρο [...] Το συγκλονιστικό στοιχείο της ζωγραφικής είναι η δυνατότητά της να αποτυπώνει και να στερεοποιεί εικόνες που από τη φύση τους είναι ρευστές, για να τις ρευστοποιεί κατόπιν με τον δικό της τρόπο. Όπως στην ποίηση η μια λέξη βοηθάει την άλλη και η μείξη τους οδηγεί σε μια ανακάλυψη, έτσι και η ζωγραφική λειτουργεί απρόβλεπτα ξεπερνώντας πολλές φορές κάθε προσχέδιο»¹⁵.

Για να εμβαθύνουμε στη σχέση Φύση/Τόπος/Πατρίδα και άνθρωπος αναφερόμαστε στις εικόνες των στίχων 23-34.

Τις εντοπίζουμε. Τι σκιαγραφούν οι εικόνες; Πώς θα τις χαρακτηρίζαμε; Αιτιολογούμε τον χαρακτηρισμό. Στο σχήμα που ακολουθεί στον κεντρικό κύκλο τοποθετούμε τις εικόνες των στίχων 23-34 (χρησιμοποιούμε λέξεις) και στους τρεις μικρούς κύκλους εικαστικά έργα του Γ. Ρίτσου που αναζητούμε στο διαδίκτυο.

¹⁵ Μόρτογλου 2003: 6.

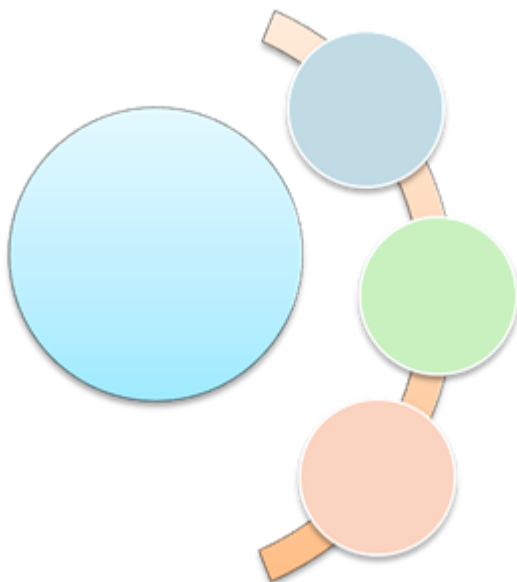

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

7^η -8^η- 9^η διδακτική ώρα

1^η ομάδα

Δ. Σολωμός, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» Σχ. Γ'1, «Ο Κρητικός» απ.5 [22]

Διαβάζουμε τον στοχασμό του ποιητή «όλα αυτά, όσο μεγαλύτερα είναι και πλέον διάφορα, εις τόσο υψηλότερο στυλοπόδι σταίνουν την Ελευθερία μεστήν από το χρέος, δηλαδή από όσα περιέχει η Ηθική, η Θρησκεία, η Πατρίδα, η Πολιτική κ.ά...» από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» για να αντιληφθούμε τη θέση του για τη σύνθετη έννοια της Ελευθερίας. Η ανάγνωση αναδεικνύει ως συνιστώσες του Χρέους: την Ηθική ως συνείδηση, τη Θρησκεία ως τη θρησκεία που ο καθένας πιστεύει, την Πατρίδα ως γενέθλια γη, ως ιστορία, ως ιδανικό που εκδηλώνεται με τη φιλοπατρία, την Πολιτική ως βελτίωση της κοινότητας.

Στη συνέχεια διαβάζουμε τα κείμενα «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» Σχ. Γ'1 και «Ο Κρητικός» απ.5 [22] για να δούμε την εφαρμογή του παραπάνω στοχασμού και να αναδείξουμε τη σολωμική εικόνα της πατρίδας τη δεκαετία 1833-1844. Η αναφορά στον στίχο του Ν. Βρεττάκου «Το πρόσωπό σου, της Ελλάδας πρόσωπο, Ποιητή...» γίνεται γιατί πιστεύουμε ότι αποκαλύπτει καταλυτικά τη σχέση «Δ. Σολωμός και Πατρίδα».

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω μπορούμε να ξεκινήσουμε.

1η Δραστηριότητα

Διαβάζουμε τους στίχους

Δ. Σολωμός, «Ο Κρητικός»

*«.....στον Ψηλορείτη όπου συχνά μ' ετράβουνεν ο πόνος,
κι έβλεπα τ' άστρο τ' ουρανού μεσουρανίς να λάμπει
και του γελούσαν τα βουνά, τα πέλαγα κι οι κάμποι·
κι ετάραζε τα σπλάχνα μου ελευθεριάς ελπίδα
κι εφώναζα: «ω θεϊκιά κι όλη αίματα Πατρίδα»*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

*κι άπλωνα κλαίοντας κατ' αυτή τα χέρια με καμάρι
καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι.....»*

Δ. Σολωμός, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» σχ. Γ

*«Μητέρα, μεγαλόψυχη στον πόνο και στη δόξα,
Κι' αν στο κρυφό μυστήριο ζουν πάντα τα παιδιά σου
Με λογισμό και μ' όνειρο, τί χάρ' έχουν τα μάτια, ...»*

- Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στην πατρίδα ο ποιητής και τι φανερώνουν;
Αιτιολογούμε την απάντησή μας λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο και την αιτία γραφής των στίχων.

«καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι.....» (Κρητικός)

«Δόξα 'χ' η μαύρη πέτρα του και το ξερό χορτάρι....»(Ελεύθεροι Πολιορκημένοι)

Επισκεπτόμαστε την ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#). Στην Ανθολογία Λογοτεχνών διαβάζουμε τα κείμενα του Δ. Σολωμού «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», «Ο Κρητικός», «Η καταστροφή των Ψαρών» και προσπαθούμε να εντοπίσουμε παραλλαγές του στίχου.

- Με ποιο τρόπο συνδέει ο ποιητής την αγάπη του για την πατρίδα με τη «μαύρη πέτρα και το ξερό χορτάρι», χαρακτηριστικά στοιχεία της γεωφυσικής ιδιομορφίας της ελληνικής γης;

2η Δραστηριότητα

Η ανάγνωση των αποσπασμάτων, σε ότι αφορά τη θεματογραφία, αναδεικνύει:

- τη νοσταλγική διάθεση για τα περασμένα
- την επιμονή στο εγώ του δημιουργού ή του ήρωα
- την προσωπική εμπειρία της φύσης
- τον έρωτα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- τον ηρωισμό και τους αγώνες για την ελευθερία
- και επισημαίνει την επιρροή του ρομαντισμού στο έργο του Δ. Σολωμού.
- Αφού τα εντοπίσουμε αλλάζουμε τη γραμματοσειρά για την κάθε κατηγορία και το μέγεθος της γραμματοσειράς. Το μέγεθος της γραμματοσειράς ακολουθεί ανιούσα πορεία για να υπογραμμιστεί το κεντρικό/ά στοιχείο/ά.

3η Δραστηριότητα

Στο 5ο [22] απόσπασμα του «Κρητικού» εντοπίζουμε τις εικόνες. Χρωματίζουμε τις εικόνες με διαφορετικό χρωματισμό, αλλάζουμε τη γραμματοσειρά και το μέγεθός της για να αναδείξουμε την ποικιλία των εικόνων. Συμπληρώνουμε τον πίνακα:

Εικόνες οπτικές	Εικόνες ακουστικές	Εικόνες με το σχήμα της συναισθησίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

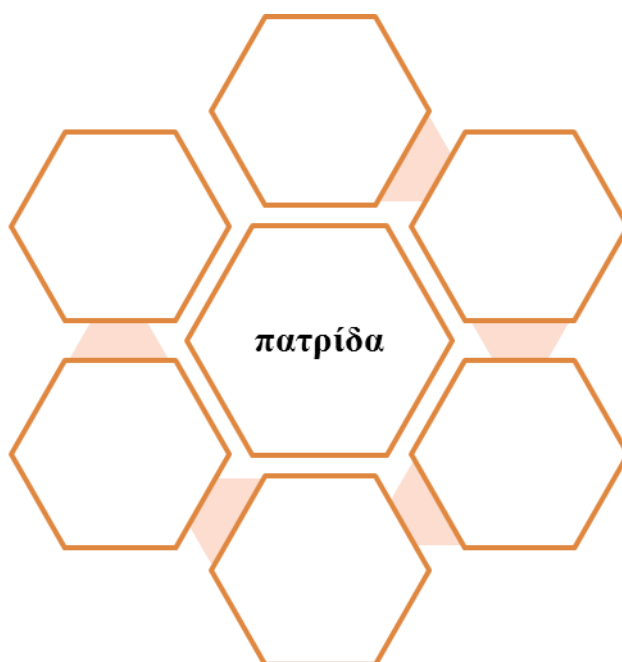

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4η Δραστηριότητα

Στο κεντρικό εξάγωνο τοποθετούμε τη βασική ιδέα των αποσπασμάτων την πατρίδα.

Επιλέγουμε από τα αποσπάσματα τον στίχο που την υπογραμμίζει κατά τη γνώμη μας. Τοποθετούμε στα εξάγωνα του κύκλου τα στοιχεία της Φύσης, που χρησιμοποιεί ο ποιητής για να δώσει την εικόνα της πατρίδας. Επιλέγουμε στίχους για κάθε στοιχείο.

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^η ομάδα

Α. Σικελιανός, «Πνευματικό εμβατήριο»

1^η δραστηριότητα

Λίγες μέρες μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πόλεμου ο Α. Σικελιανός στο περιοδικό «Ελεύθερα Γράμματα» δημοσιεύει το Πνευματικό Εμβατήριο. Τη μοίρα της Ελλάδας ο ποιητής την αισθάνεται δική του μοίρα. Η έγνοια του και η αγωνία του γι αυτή την καινούρια Λευτεριά της Ελλάδας και της Ανθρωπότητας που κινδύνευε, παρά τις θυσίες του πολέμου, εκφράζεται με την κραυγή «Ομπρός· βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω απ' την Ελλάδα·/ομπρός, βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω από τον κόσμο!...». Ο ποιητής σαλπίζει ένα πραγματικό εμβατήριο για την Ελλάδα. Καλεί σε αγώνα για την ανόρθωση της πατρίδας.

- Ποια εικόνα για την πατρίδα του οραματίζεται ο ποιητής;
- Γράφουμε με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word) ένα κείμενο σχόλιο για τη σχέση του Σικελιανού με την πατρίδα, περίπου 150 λέξεων, λαμβάνοντας υπόψη την εποχή συγγραφής του κειμένου και τον στίχο «Η γη μας αρκετά λιπάστηκε από σάρκα ανθρώπου».

2^η δραστηριότητα

Ο Άγγελος Σικελιανός εγκατέλειψε χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης και άρχισε να συνομιλεί με τον μοντερνισμό. Στον παρακάτω πίνακα εντοπίζουμε ποια από τα στοιχεία του μοντερνισμού φαίνεται να υπάρχουν στο κείμενο και παραπέμπουμε στους αντίστοιχους στίχους.

Χαρακτηριστικά στοιχεία του μοντερνισμού	του <u>Α. Σικελιανού, «Πνευματικό εμβατήριο»</u>
--	--

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπέρβαση της παραδοσιακής στιχουργίας. Ενσωμάτωση των ζωντανών στοιχείων της παράδοσης (ποιητικός ρυθμός, γλώσσα δημοτικής ποίησης) Συμφιλίωση του θέματος με την απόλυτη καθαρότητα της εικόνας. Εγγενής μουσικότητα. Χρήση μυθικών υπαινιγμών και αναφορών στο αρχαίο παρελθόν. Έμφαση στο φως και το τοπίο με στόχο την προβολή των πνευματικών αξιών που υποβάλλει το συγκεκριμένο τοπίο. Αναπόληση του παρελθόντος με αίσθημα μελαγχολίας, αποτέλεσμα της αυτογνωσίας και της αναζήτησης αυθεντικής ζωής. Επιθυμία για απελευθέρωση της ατομικότητας του ατόμου. Συνειρμική λειτουργία της μνήμης. Κυριαρχία του τραγικού και της τραγικής θεώρησης της ιστορίας.	
--	--

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μορφική ελευθερία.	
--------------------	--

3^η δραστηριότητα

Εντοπίζουμε και χρωματίζουμε τα *ρήματα* του κειμένου. Για κάθε *ρηματικό πρόσωπο* που εντοπίζουμε χρησιμοποιούμε διαφορετικό χρωματισμό και γραμματοσειρά όπως για κάθε *έγκλιση*. Η εικόνα του ποιητικού κειμένου μετά την παρέμβαση του χρωματισμού σε τι συμπεράσματα μας οδηγεί;

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3^η ομάδα

Κ. Καρυωτάκης, «Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο», «Ο Μιχαλιός», «Υπνος»

1^η δραστηριότητα

«Κοινωνικός ποιητής και συγχρόνως ποιητής της εσωτερικής περιπέτειας [ο Καρυωτάκης] ένωσε τις άκρες των δύο τάσεων ...» και έτσι «φωτίζεται η διπλή όψη της δεκαετίας του '20: ο μπωντλερισμός της «φυγής από την πραγματικότητα» και το ευαγγέλιο της κοινωνικής επανάστασης...»¹⁶. Η ποιητική συλλογή του Ελεγεία και Σάτιρες που εκδόθηκε το 1927 τοποθετεί τον ποιητή μεταξύ του Παλαμά και του Καβάφη. Τα Ελεγεία φέρνουν τον Καρυωτάκη κοντά στον Παλαμά και οι Σάτιρες στον Καβάφη, κυρίως ως προς τη στάση του απέναντι στις καθιερωμένες αξίες.

- Η ειρωνεία αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό των δύο ποιητών και ταυτόχρονα τους διακρίνει καθώς ο Καβάφης με την ειρωνεία είναι δυνατόν να κατανοήσει την ανθρώπινη αδυναμία, ενώ η ειρωνεία οδηγεί τον Καρυωτάκη στην απόλυτη περιφρόνηση και τον σαρκασμό. Στα ποιήματα «Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο» και «Ο Μιχαλιός» η ειρωνεία είναι βασικό εκφραστικό μέσο. Εντοπίζουμε τον τρόπο εκφοράς της.

2^η δραστηριότητα

Προσπαθώντας να κατανοήσουμε την ποίηση του Κ. Καρυωτάκη ως πρωτοποριακή ποίηση για τα δεδομένα της εποχής της, εντοπίζουμε εκείνα τα στοιχεία της, ως προς το περιεχόμενο και την τεχνική, που αιτιολογούν τον χαρακτηρισμό.

¹⁶ Ντουνιά 2000: 34-35.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

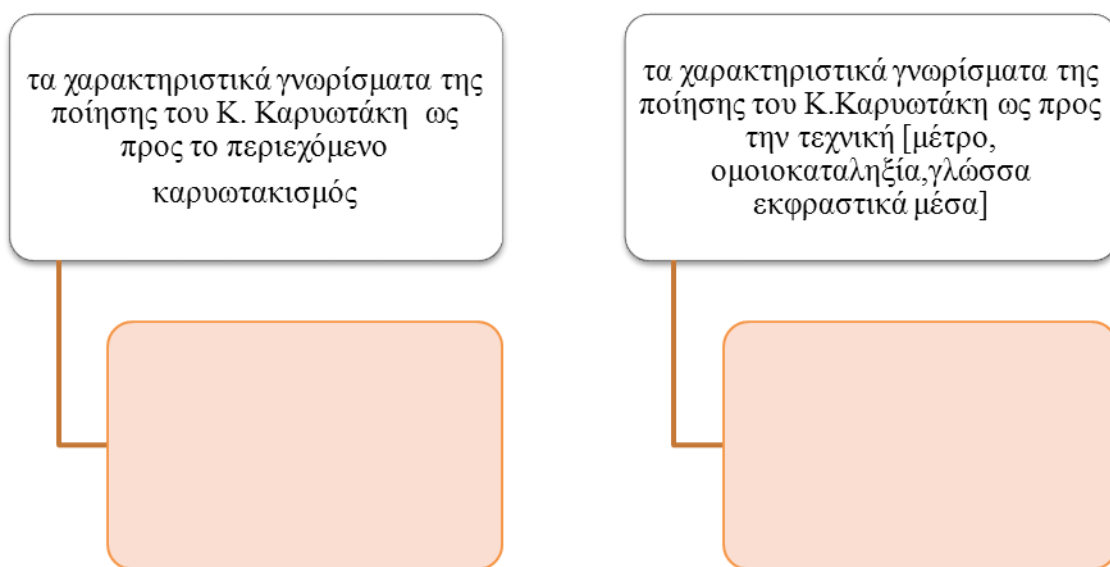

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Συμπληρώνουμε τον πίνακα με τη βοήθεια του όρου καρυωτακισμός ([Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων ΟΕΔΒ](#)) και του αποσπάσματος «...Ο Καρυωτάκης είναι πρωτοποριακός. [...] γιατί «είναι θιασώτης της στιχουργικής ανταρσίας» και γιατί «αρνείται την εξουσία κάθε αισθητικής σύμβασης [...] που μπορεί να περιορίσει τη δημιουργική του ελευθερία». [...]» ([Ν. Βαγενάς, Το παράδοξο του Καρυωτάκη](#))

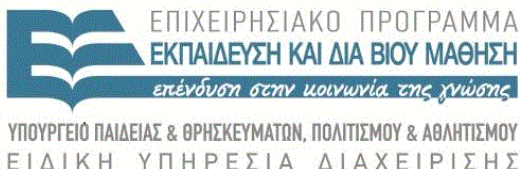

Μπορούμε να διατυπώσουμε την άποψη ότι τα ποιήματα απηχούν την άρνηση, τη διαμαρτυρία, τη μελαγχολία, την κριτική και τον σαρκασμό για όσα συμβαίνουν στη ζωή;

Η πλοήγηση στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (http://www.fhw.gr/chronos/14/gr/1923_1940/foreign_policy/index.html) και ιδιαίτερα στα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κεφάλαια (κοινωνία-πολιτισμός), στον διαδικτυακό τόπο <http://karyotakis.awardspace.com/> και στο [Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#) θα μας βοηθήσει στη δημιουργία μιας παρουσίασης 4-5 διαφανειών με φωτογραφίες και στίχους του ποιητή, που θα είναι η απάντησή μας στο ερώτημα.

3^η δραστηριότητα

Ολοκληρώνοντας τις δραστηριότητες για τον Κ. Καρυωτάκη μπορούμε να απαντήσουμε στο θέμα: ποια εικόνα σχηματίζει για την πατρίδα η ποίησή του; Γράφουμε μία παράγραφο. Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η ομάδα

Γ. Σεφέρης, «Με τον τρόπο του Γ.Σ.»

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή *Τετράδιο Γυμνασμάτων (1928-1937)*. Ο Γ. Σεφέρης το καλοκαίρι του 1936 εκφράζει την αγωνία του για την πορεία της πατρίδας μέσω ενός ταξιδιού που επιδιώκει να συμβιβάσει το παρελθόν με το παρόν της σύγχρονης Ελλάδας.

1^η δραστηριότητα

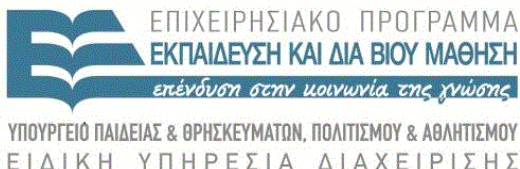
« όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει... Στο μεταξύ η Ελλάδα ταξιδεύει ολόενα ταξιδεύει...». Το ταξίδι στην Ελλάδα πληγώνει τον ποιητή. Η Ελλάδα πλοίο που ταξιδεύει ολόενα. Και ο λαός

[...] παράξενος κόσμος που λέει πως βρίσκεται στην Αττική/και δεν βρίσκεται
πουθενά.../σφυρίζουν [τα καράβια] ολόενα σφυρίζουν μα δεν κουνιέται
κανένας αργάτης/....ο καπετάνιος μένει μαρμαρωμένος [...]

Διαβάζουμε το ποίημα και ειδικά τους παραπάνω στίχους. Επισκεπτόμαστε την ηλεκτρονική διεύθυνση του ΕΚΕΒΙ <http://www.ekebi.gr/Fakeloi/seferis/stixona.htm#sxo2> και διαβάζουμε τα αυτοσχόλια του ποιητή και τα σχόλια. Μπορούμε να απαντήσουμε στα ερωτήματα: ποια η σχέση του ποιητή με την πατρίδα; Το ποίημα που διαβάζουμε είναι πολιτικό; Στην απάντησή μας θα βοηθήσει και η πλοήγηση στον διαδικτυακό τόπο του ΙΜΕ και ειδικά η ενότητα *Η εποχή του β ' παγκοσμίου πολέμου 1940-1945* http://www.fhw.gr/chronos/14/gr/1940_1945/index.html.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2^η δραστηριότητα

Η ομάδα μας τις τρεις προηγούμενες διδακτικές ώρες διάβασε τα ποιήματα του Γ. Σεφέρη «Ελένη», «Επί ασπαλάθων...» «Με τον τρόπο του Γ.Σ.». Με τις γνώσεις των προηγούμενων διδακτικών ωρών και τη χρήση του [Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων στο Ποιητικό Έργο του Γ. Σεφέρη](#) για τις λέξεις: *ζωή, πατρίδα, πόνος, πουκάμισο, τόπος, ταξίδι, καράβι, θάλασσα* και τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε στην 1^η δραστηριότητα γράφουμε ένα κείμενο [περίπου 200 λέξεις] με τίτλο «*που έταζαν για να μου θυμίζει την πατρίδα...*».

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5^η ομάδα

Οδ. Ελύτης, [[Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα....](#)], «Ο ήλιος»

Ο Οδ.. Ελύτης διαμορφώνει μια ιδιότυπη σχέση με τον υπερρεαλισμό. Αντλεί από τον υπερρεαλισμό τη μαγεία των λέξεων, την αυτονομία τους, την άλογη σύνδεσή τους, την αστιξία, την εικονοπλαστική φαντασία. Κυρίως όμως δανείζεται την αποθέωση των αισθήσεων. Ωστόσο η γλώσσα του είναι λυρική και στα ποιήματά του διακρίνουμε θεματικό ιστό.

1^η δραστηριότητα

- Εντοπίζουμε στα ποιήματα τα εκφραστικά μέσα που αναδεικνύουν την επιρροή του υπερρεαλισμού στον Οδ. Ελύτη. Χρωματίζουμε κάθε στοιχείο με διαφορετικό χρώμα. Αλλάζουμε τη γραμματοσειρά στο στοιχείο που συναντάμε περισσότερο. Γράφουμε μία παράγραφο με τις παρατηρήσεις μας.
- Αλλάζουμε τη γραμματοσειρά στα ρήματα του ποιήματος. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

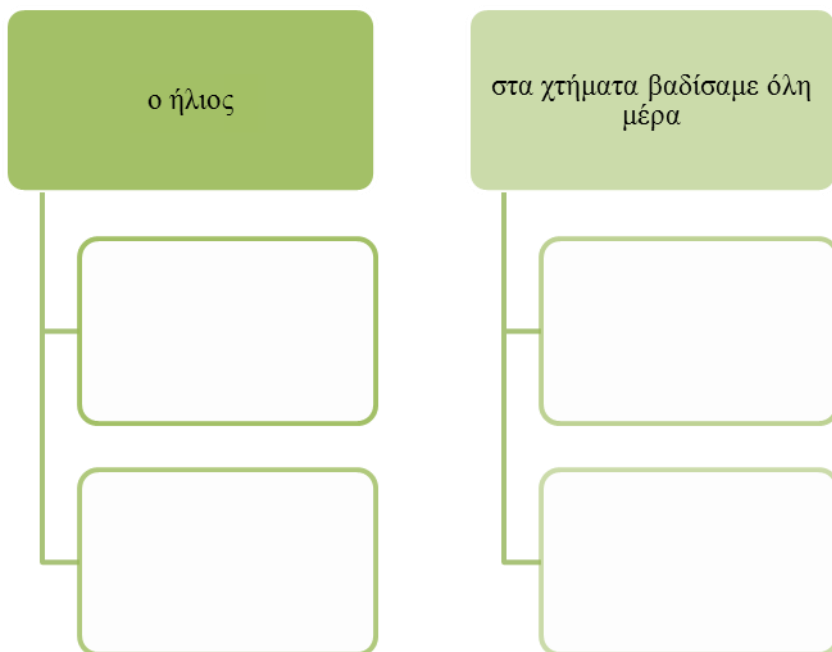

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

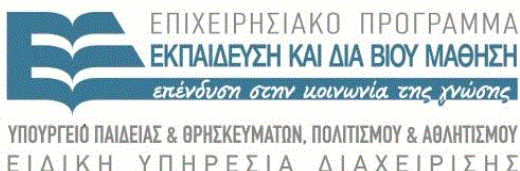
2^η δραστηριότητα

- Ο ποιητής και στα δύο ποιητικά του κείμενα αναφέρεται στην πατρίδα. Στο ποίημα *Ο ήλιος* τη χαρακτηρίζει όμορφη και παράξενη. Κατανοούμε τον χαρακτηρισμό; Συμπληρώνουμε στο πρώτο πλαίσιο τις αντιθέσεις που εντοπίζουμε. Στο δεύτερο πλαίσιο γράφουμε έναν στίχο του ποιήματος που κατά την άποψή μας δίνει το βασικό στοιχείο της πατρίδας.
- Στο ποίημα [στα χτήματα βαδίσσαμε όλη μέρα...] ο ποιητής καταλήγει *Είμαστε από καλή γενιά*. Μπορούμε να κατανοήσουμε τη συλλογιστική πορεία του ποιητή μέχρι τον καταληκτικό στίχο; Συμπληρώνουμε στο πρώτο πλαίσιο τις χαρακτηριστικές εικόνες του κειμένου. Στο δεύτερο πλαίσιο γράφουμε έναν στίχο του ποιήματος που κατά την άποψή μας δίνει το βασικό στοιχείο της πατρίδας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να απαντήσουμε στο ερώτημα: Ποια η στάση του ποιητή έναντι της Πατρίδας και τι υπογραμμίζει μια τέτοια στάση, λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποίημα «Ο ήλιος» (Ο ήλιος ο ηλιάτορας) γράφτηκε το 1971 και το απόσπασμα [*στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...*] (ο ήλιος ο πρώτος) δημοσιεύτηκε στα 1943;

Οι δραστηριότητες ολοκληρώνονται σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki. Η κάθε ομάδα διαθέτει τη δική της σελίδα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ΄ ΦΑΣΗ (ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ)

1^η ομάδα

Α. Μαβίλης, [«Στην Πατρίδα»](#), [«Πατρίδα»](#)

Ι. Πολέμης, [«Τι είναι η πατρίδα μας»](#)

Ο Λορέντζος Μαβίλης [...] ανήκει στην επτανησιακή παράδοση, όπως διαμορφώνεται από τον Σολωμό και τους επιγόνους του και κυρίως από τον δάσκαλό του και στενό φίλο, τον Πολυλά. [...] Φλογερός πατριώτης και οραματιστής, [...]συμμετέχει ενεργά στους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους: το 1896 μάχεται στην επαναστατημένη Κρήτη, το 1897 βρίσκεται, με δικό του εθελοντικό σώμα, στα βουνά της Ηπείρου, όπου και τραυματίζεται. Μερικά χρόνια αργότερα ο Βενιζέλος τον παίρνει στο επιτελείο του και το 1910 εκλέγεται βουλευτής στη Β' Αναθεωρητική Βουλή. Ο λόγος του στη Βουλή (16.2.1911) για το «γλωσσικό» άρθρο 107 του Συντάγματος αποτελεί την κορύφωση των αγώνων του για τη δημοτική γλώσσα και σταθμό στην ιστορία του γλωσσικού ζητήματος [...] Η ανώτατη πράξη του βίου του όμως υπήρξε ο θάνατός του στο πεδίο της μάχης. Διαθέτουμε μια φωτογραφία με τον ποιητή να κείται στο χώμα και γύρω του, σκυφτοί, να τον φροντίζουν οι συμπολεμιστές του. Ηρωικός θάνατος με στυλ ομηρικό! [...]¹⁷.

Η ποίησή του Ιωάννη Πολέμη χαμηλών τόνων, λυρική, δραματική είχε πρωτοφανή λαϊκή απήχηση. Τη διακρίνει ο μελωδικός στίχος, η απλότητα και ο αβίαστος συμβολισμός. [...]¹⁸

Ποιήματα για την πατρίδα διαβάσαμε και γνωρίσαμε την πορεία της νεοελληνικής ποίησης από την παράδοση στον μοντερνισμό. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη γράφουμε τη συνθετική

¹⁷ Γιατρομανωλάκης 2002.

¹⁸ Ιωάννης Πολέμης (Βικιπαίδεια)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%AD%CE%BC%CE%B7%CF%82

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μας εργασία με βάση τα ποιήματα: Λ. Μαβίλη, «Στην Πατρίδα», «Πατρίδα» και Ι. Πολέμη, «Τι είναι η πατρίδα μας».

Στην εργασία μας

- δίδουμε την εικόνα της πατρίδας όπως προκύπτει από τα συγκεκριμένα ποιήματα. Αναφερόμαστε στα στοιχεία που χρησιμοποιεί ο δημιουργός για να συνθέσει την εικόνα της πατρίδας.
- εντοπίζουμε το λογοτεχνικό ρεύμα που οι ποιητές ακολουθούν. Θέτουμε ως τίτλο της εργασίας μας ένα στίχο από τα παραπάνω ποιήματα.

Γράφουμε την εργασία μας (περίπου 300 λέξεις) με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word). Η εργασία μας θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2^η ομάδα

I. Γρυπάρης, «Εστιάδες»

«...Κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 ο Ιωάννης Γρυπάρης μαζί με άλλους Έλληνες λογίους προσυπέγραψε την έκκληση των Ελλήνων διανοουμένων προς τους διανοούμενους ολόκληρου του Κόσμου με την οποία αφενός μεν καυτηριαζόταν η κακόβουλη ιταλική επίθεση, αφετέρου δε, διέγειρε την παγκόσμια κοινή γνώμη σε επανάσταση συνειδήσεων για κοινό νέο πνευματικό Μαραθώνα. Λίγο καιρό μετά θα τον βρει ο θάνατος από πείνα κατά την περίοδο της κατοχής (1942)....Στην ποίηση επηρεάστηκε από τον συμβολισμό και τον παρνασσισμό...»¹⁹.

Ποιήματα για την πατρίδα διαβάσαμε και γνωρίσαμε την πορεία της νεοελληνικής ποίησης από την παράδοση στον μοντερνισμό. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη γράφουμε τη συνθετική μας εργασία με βάση το ποίημα του I. Γρυπάρη, «Εστιάδες»

Στην εργασία μας

- δίδουμε την «εικόνα» της πατρίδας όπως προκύπτει από το συγκεκριμένο ποίημα, που το διαβάζουμε ως παράλληλο με το απόσπασμα από τον Προφητικό (Λόγος Η΄- Δωδεκάλογος του Γύφτου) του Κ. Παλαμά.
- εντοπίζουμε το λογοτεχνικό ρεύμα που ο ποιητής ακολουθεί. Θέτουμε ως τίτλο της εργασίας μας έναν στίχο από το παραπάνω ποίημα.

Γράφουμε την εργασία μας (περίπου 300 λέξεις) με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word). Η εργασία μας θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

¹⁹ Ιωάννης Γρυπάρης (Βικιπαίδεια)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82_%CE%93%CF%81%CF%85%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%B7%CF%82_%28%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%AD%CF%87%CE%BD%CE%B7%CF%82%29

3^η ομάδα

Κ. Π. Καβάφης, «Θερμοπύλες», «Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες»

Στο ποίημα «Θερμοπύλες», ο ποιητής χρησιμοποιεί το ιστορικό γεγονός των Θερμοπυλών ως σύμβολο του χρέους, της πολεμικής αρετής, του αλτρουισμού. Αναδεικνύεται η καθαφική αξιοπρέπεια καθώς αυτό που έχει σημασία για τον ποιητή: είναι να προβλέπει ότι θα ηττηθείς (πάντα θα βρεθεί ένας Εφιάλτης και οι Μήδοι θα περάσουν) και όμως «να μη κινείς από το χρέος σου», να στέκεσαι ασάλευτος στη θέση σου και να πέφτεις.

Έτσι η στάση που επέδειξαν οι Έλληνες στις Θερμοπύλες αποτελεί και σήμερα το σύνθημα για τον αγώνα της διαφύλαξης των αξιών.

Στο ποίημα «Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες» θεωρούνται άξιοι (τιμής) όσοι πολέμησαν γενναία και έπεσαν στην τελευταία αυτή μάχη των Ελλήνων. Έκαναν στο ακέραιο το χρέος τους. Έμειναν σταθεροί και αμετακίνητοι στην θέληση τους να αντισταθούν, παρά το μάταιο της προσπάθειάς τους, το οποίο γνώριζαν. Εξιδανικεύεται η θυσία τους και εξυψώνονται οι ίδιοι. Είναι το ήθος, ο χαρακτήρας και η στάση ζωής, που διαφαίνεται ότι έχουν, που τους κάνει να ταιριάζουν εξίσου και με τους μαχητές των καθαφικών Θερμοπυλών.

Ποιήματα για την πατρίδα διαβάσαμε και γνωρίσαμε την πορεία της νεοελληνικής ποίησης από την παράδοση στον μοντερνισμό. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη γράφουμε τη συνθετική μας εργασία με βάση τα ποιήματα του Κ.Π. Καβάφη, «Θερμοπύλες», «Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες».

Στην εργασία μας απαντάμε στα ερωτήματα:

- τι είναι η πατρίδα για τον Κ. Π. Καβάφη; Ποιες έννοιες χρησιμοποιεί ο ποιητής για να δώσει την εικόνα της πατρίδας;
- Αναφερόμαστε στην τεχνική γραφής του Κ. Π. Καβάφη. Θέτουμε ως τίτλο της εργασίας μας ένα στίχο από το ποίημα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γράφουμε την εργασία μας (περίπου 300 λέξεις) με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (word). Η εργασία μας θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4^η ομάδα

Γ. Σεφέρης, [«Τελευταίος σταθμός»](#)

Το ποίημά του Γ. Σεφέρη «Τελευταίος Σταθμός» είναι ένας απολογισμός του Β' παγκοσμίου πολέμου, όπως ο ίδιος ο ποιητής - διπλωμάτης τον βίωσε. Ο ποιητής είναι αυτοεξόριστος πολιτικός στην Ιταλία, τον τελευταίο του σταθμό πριν να επιστρέψει στην Ελλάδα, αφού ο πόλεμος έχει πια τελειώσει. Μια νύχτα με πανσέληνο είναι το κατάλληλο σκηνικό για γίνει ένας απολογισμός της φρίκης του πολέμου.

Ποιήματα για την πατρίδα διαβάσαμε και γνωρίσαμε την πορεία της νεοελληνικής ποίησης από την παράδοση στον μοντερνισμό. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη γράφουμε τη συνθετική μας εργασία με βάση το ποίημα του Γ. Σεφέρη «Τελευταίος σταθμός» αλλά θυμόμαστε και τα ποιήματα «Ελένη», «Επί ασπαλάθων...», «Με τον τρόπο του Γ.Σ.» που διαβάσαμε τις προηγούμενες διδακτικές ώρες.

Στην εργασία μας αναφερόμαστε

- στα συναισθήματα αγάπης και πίκρας του Γ. Σεφέρη για τον τόπο του
- στην τεχνική που χρησιμοποιεί ο Γ. Σεφέρης για να παρουσιάσει τη σχέση του με την πατρίδα. Θέτουμε ως τίτλο της εργασίας μας έναν στίχο από το ποίημα.

Γράφουμε την εργασία μας (περίπου 300 λέξεις) με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (word). Η εργασία μας θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5^η ομάδα

Οδ. Ελύτης, *Το Άξιον Εστί*, «Τα Πάθη», άσμα η΄

Διαβάζουμε την εισαγωγή του σχολικού βιβλίου [σελ. 258] για το απόσπασμα Τα Πάθη, άσμα η΄ από το Άξιον εστί του Οδ. Ελύτη.

Με την εργασία μας δίνουμε απάντηση στο ερώτημα:

- πώς αναδεικνύεται με βάση το κείμενο ότι ο Οδ. Ελύτης αγάπησε τη φύση, τη ζωή, τον Έλληνα και την Ελλάδα; Θέτουμε ως τίτλο της εργασίας μας έναν στίχο από το ποίημα.

Γράφουμε την εργασία μας (περίπου 300 λέξει) με το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (word). Η εργασία μας θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από τη Λέσχη Ανάγνωσης του σχολείου. Η επέκταση της χρονικής διάρκειας του σεναρίου και ο εμπλουτισμός με ποιητικά κείμενα και άλλων ποιητών, παραδοσιακών, μοντέρνων αλλά και μεταμοντέρνων είναι βασικές προϋποθέσεις για να μπορέσει το σενάριο να εξελιχθεί.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο μπορεί να συναντήσει δυσκολίες στην εφαρμογή του. Η ανάγνωση της ποίησης και η εξοικείωση με τους κώδικές της απαιτούν προσοχή και ιδιαίτερο κόπο. Οι μαθητές συνήθως διαβάζουν ποίηση στο σχολείο και μόνο. Έτσι η κατανόηση της σύνθετης, πολύσημης έννοιας της πατρίδας μπορεί να δυσκολέψει ή να ξενίσει τους μαθητές σε μια εποχή που μένει κυρίως στο φαίνεσθαι. Η γνώση των ποιητικών κωδίκων είναι βασικό στοιχείο για την ανάγνωση της ποίησης, για αυτό και η θεωρητική κατάρτιση των μαθητών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του σεναρίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολίδου, Β & Ε. Χοντολίδου (επιμ.). 2002. *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Αυγέρης, Μ. 1966. *Έλληνες Λογοτέχνες*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Beaton, R. 2003. *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*. Αθήνα: Νεφέλη.

Γεωργιάδου, Α. 2006. *Η ποιητική περιπέτεια. Μια περιδιάβαση στη νεοελληνική ποίηση μέσα από τους κυριότερους ιστορικούς σταθμούς και τα λογοτεχνικά ρεύματα*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γιατρομανωλάκης Γ. 2002. Ο ποιητής-πολεμιστής Λορέντζος Μαβίλης. *Το Βήμα*, 13/10/2002. <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=146135>

Δαλμάτη, Μ. 1983. Η γλώσσα και ο καθαφικός χρόνος. Στο *Αφιέρωμα στον Κ.Π. Καβάφη. Πρακτικά Γ' Συμποσίου Ποίησης 1-3/7/1983*. Αθήνα: Γνώση.

Καπλάνη, Β. & Α. Κουντουρά. 2004 [2000]. Η λογοτεχνία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: από το μαθητή στον αναγνώστη. Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο ... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου, 161-168. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Καραντώνης, Α. 1999. Ο πρώτος Ελύτης. Στο *Εισαγωγή στην ποίηση του Ελύτη*, επιμ. Mario Vitti, 53-86. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Κελεπούρη, Μ. & Χοντολίδου, Ε. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnia_2.pdf [23/9/2012].

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. http://www.greek-language.gr/greekLang/files/document/practice/technologikos_grammatismos_3.pdf [15.11.2010].

Kress, G. 2000. Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον. *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111-124.

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse*. Λονδίνο: Arnold.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μαρκαντωνάτος, Γ. & Ζ. Λιγνός. 2001. *Νεοελληνική Λογοτεχνία. Ερμηνευτική προσέγγιση των κειμένων*. Αθήνα: Gutenberg.

Μόρτογλου, Η. 2003. Ο εικαστικός Γιάννης Ρίτσος. Στην ένθετη έκδοση «7 μέρες μαζί», *Ριζοσπάστης*, 5-10-2003. <http://www1.rizospastis.gr/story.do?id=1983803&publDate>

Ντουνιά, Χρ. 2000. *Κ. Γ. Καρυωτάκης. Η αντοχή μιας αδέσποτης τέχνης*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και ο χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf
[23/9/2012].

Πολίτης, Λ. 1998 [1978]. *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ.

Σεφέρης, Γ. 1984 [1944]. *Δοκιμές. Πρώτος τόμος (1936-1947)*. Αθήνα: Ίκαρος.

Φρυδάκη, Ευ. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Φωστιέρης, Α. & Θ. Νιάρχος. 2006. *Ποίηση για την ποίηση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Κάλβος, «Ο Φιλόπατρις»

α΄

Ω φιλότατη πατρίς,
ω θαυμασία νήσος,
Ζάκυνθε· [...]

κγ΄

Ας μη μου δώση η μοίρα μου
εις ξένην γην τον τάφον·
είναι γλυκύς ο θάνατος
μόνον όταν κοιμώμεθα
εις την πατρίδα.

Δ. Σολωμός, «Ο Κρητικός»

[...] κι ετάραζε τα σπλάχνα μου ελευθεριάς ελπίδα
κι εφώναζα: «ω θεϊκιά κι όλη αίματα Πατρίδα»
κι άπλωνα κλαίοντας κατ' αυτή τα χέρια με καμάρι·
καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι [...]

Ι. Πολέμης, «Τι είναι η πατρίδα μας»

Τι είναι η πατρίδα μας; Μην είν' οι κάμποι;
Μην είναι τ' άσπαρτα ψηλά βουνά;
Μην είναι ο ήλιος της, που χρυσολάμπει;
Μην είναι τ' άστρα της τα φωτεινά; [...]

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όλα πατρίδα μας! Κι αυτά κι εκείνα,
και κάτι που 'χουμε μες την καρδιά
και λάμπει αθώρητο σαν ήλιου αχτίνα
και κράζει μέσα μας: Εμπρός παιδιά! [...]

Κ. Παλαμάς, [\[Πατρίδες! Αέρας, γη....\]](#)

Πατρίδες! Αέρας, γη, νερό, φωτιά! Στοιχεία
αχάλαστα, και αρχή και τέλος των πλασμάτων,
σα θα περάσω στη γαλήνη των μνημάτων,
θα σας ξαναβρώ, πρώτη και στερνή ευτυχία! [...]

Α. Σικελιανός, «Πνευματικό Εμβκτήριο»

[...]Ελλάδα, καθρέφτη απύθμενο,
καθρέφτη της αβύσσου, της Λευτεριάς Σου και της δίψας Σου,
είδα τον εαυτό μου βαρύ από κοκκινόχωμα πηλό πλασμένο,
καινούργιο Αδάμ της πιο καινούργιας Πλάσης
όπου να πλάσουνε για Σένα μέλλει. Ελλάδα [...]

Γ. Σεφέρης, [Μυθιστόρημα. Ι. \[Ο τόπος μας είναι κλειστός...\]](#)

Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά
που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,
μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και που τις προσκυνούμε.
Ήχος στεκάμενος κούφιος, ίδιος με τη μοναξιά μας
ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σώματά μας. [...]

Γ. Ρίτσος, «Ρωμιοσύνη», Ι

Αυτά τα δέντρα δε βολεύονται με λιγότερο ουρανό,
αυτές οι πέτρες δε βολεύονται κάτω απ' τα ξένα βήματα,
αυτά τα πρόσωπα δε βολεύονται παρά μόνο στον ήλιο,
αυτές οι καρδιές δε βολεύονται παρά μόνο στο δίκιο.

Ετούτο το τοπίο είναι σκληρό σαν τη σιωπή [...]

Οδ. Ελύτης, Το Άξιον Εστί. [Της αγάπης αίματα με πορφύρωσαν]

Της πατρίδας μου πάλι* ομοιώθηκα
Μες στις πέτρες άνθισα* και μεγάλωσα
Των φονιάδων το αίμα* με φως

*ξεπληρώνω

Μακρινή Μητέρα * Ρόδο μου Αμάραντο

Οδ. Ελύτης, Ο ήλιος ο ηλιάτορας

Όμορφη και παράξενη πατρίδα [...]